

Nätverket för en likvärdig skola

Rapport

Hur mycket variation tål en skolform?

Ett kommunperspektiv på förskolans fragmentering i
ett marknadsutsatt skolsystem

Ingegerd Tallberg Broman

2026

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	3
Bakgrund	5
Förskolor med enskild huvudman	11
Studien: Urval och syfte	14
Kommuner som saknar fristående förskolor	15
Kommuner med en mindre andel barn i fristående förskolor	16
Kommuner med en hög och mycket hög andel barn i fristående förskolor	27
Avslutande diskussion	33
Referenslista	37

Förord

Denna rapport skrivs inom Nätverket för en Likvärdig förskola.¹ Nätverket består främst av verksamma och tidigare verksamma inom skola, utbildning, administration och forskning och har varit remissinstans vid olika skolutredningar. Medlemmarna i Nätverket har bland annat skrivit debattartiklar, publicerat antologier och arrangerat seminarier.

En tidigare rapport: ”Om privata aktörer, fristående förskolor och vinstdrivande koncerner i ett nationellt och lokalt Malmöperspektiv”² är publicerad inom nätverket år 2025. Den utgick från en genomgång av samtliga fristående förskolor i Malmö kommun och av förändringen av Malmö förskolor under åren 1990-2020. Den visade den snabba förändringen av förskolans driftsformer under denna tidsperiod, koncernernas framväxt och den ökade lokala segregationen. Den lyfte fram det omfattande idéhistoriska arv, som finns representerat i många idédrivna förskolor, där barnet, barndomen och förskolepedagogik står i centrum. Föräldra- och personalkooperativen visade mycket låg personalomsättning.

Min bakgrund som ansvarig för rapporten är lärarens, lärarutbildarens, med mångårig erfarenhet från undervisning på förskolläraryrket, men även forskarens, med fokus på förskolans och professionens förutsättningar och förändring över tid.

Sammanfattning

Svensk förskola har en bakgrund av stark professionsstyrning och av företrädare för professionen i centrala ledningsfunktioner. Den sågs länge ligga utanför offentlighetens och särskilt statens intresseområde. Förskolan knöts först till kommunal styrning, dock med fortsatt stort professionellt utrymme- och ansvar. År 1998 fick den sin första läroplan, vilken då enbart gällde för de kommunala verksamheterna. De fristående verksamheterna stod utanför, och inkluderades först genom skollagen år 2010 (SFS 2010:800).

Antalet huvudmän är som störst inom skolformen förskola. 2 200 huvudmän ansvarar för utbildningen, och att den genomförs i enlighet med styrdokumentet.

I denna studie granskas strukturell kvalitet i fristående respektive kommunal förskola i 151 kommuner. Urvalet av kommuner är relaterat till andel barn i fristående förskolor. Det utgörs av de kommuner där inga respektive en mindre andel barn går i fristående förskolor, samt av de som har en hög eller mycket hög andel. Fokus ligger på de kommunspecifika värdena för andelen förskollärare och antalet barn/förskollärare i olika driftsformer. Som sammanhang för de kommunspecifika uppgifterna uppmärksammas kommunernas socioekonomiska struktur och förutsättningar.

Två komplexa frågor undersöks:

---

¹ <https://likvardigskola.nu> Hämtad 260305

² <https://likvardigskola.nu/wp-content/uploads/2024/11/Rapport-förskolor-Malmö-och-riket-Ingegerd-Tallberg.pdf> Hämtad 260305

- Vad kännetecknar kommuner med mycket låg eller låg, respektive hög eller mycket hög andel barn i fristående förskola vad avser skattekraft, andel innevånare i kommunen med eftergymnasial utbildning, samt politisk styrning i form av ordförandeposten i kommunfullmäktige?
- Vad kännetecknar kommuner med mycket låg, låg respektive hög eller mycket hög andel barn i fristående förskola, vad avser andel heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen, respektive förskollärartäthet/dvs antal barn per förskollärare, i fristående såväl som i kommunal förskola i respektive kommun.

Datamaterialet utgörs huvudsakligen av kommunrelaterad statistik³ samt huvudmännens och förskolornas hemsidor. Rapporten hänvisar till ett stort antal länkar. Resultaten visar en mycket omfattande spridning vad avser de studerade kvalitetsfaktorerna och på en variation relaterad till driftsform och kommunpolitisk dominans.

Kommunerna i kommungrupperna med liten och mindre andel barn i fristående förskolor är förhållandevis små, ofta landsbygdskommuner. Här återfinns en högre andel lärare i förskolan och ett lägre antal barn/förskollärare än i övriga grupper. Bland de fristående förskolorna är de idéburna förskolorna vanligast. I kommunerna med minst andel barn i fristående förskolor utgör de den enda juridiska formen. I dessa kommungrupper dominerar (S) i det politiska styret.

Kommunerna med de höga andelarna har motsatt sammansättning av huvudmän. Här återfinns en närmast total dominans av vinstdrivande förskoleverksamheter med större bolag och koncerner. I dessa kommuner innehar (M) det politiska styret, med några få undantag. De har en högre utbildningsnivå och högre skattekraft än den genomsnittliga. Andelen heltidstjänster för förskollärare är färre och antalet barn i barngruppen större. Resultatmönstret avviker från de återkommande skillnaderna vad avser andelen behöriga lärare i socio-ekonomiskt skilda områden/kommuner i andra skolformer. Det är i kommungrupperna med den över genomsnittliga skattekraften och utbildningsnivå, som det genomgående är en lägre, och mycket låg, andel heltidstjänster för förskollärare. Detta gäller både fristående och kommunal huvudman.

Här återspeglas ett skifte i förhållningsättet till förskola och dess strukturella kvalitetsfaktorer. Den tidigare läroplans- och professionsstyrda verksamheten omformas till en service med marknadslogik och ett kundorienterat ekonomiskt effektivt utbud. Det individuella valet framhävs. Skolbolagen presenterar förskolorna med företagsprofilerade begrepp och med kundens/vårdnadshavarnas bedömningar som kvalitetsindex. Företagets vision håller samman och styr verksamheten i förskolan. Generellt återspeglas en försvagning av såväl läroplans- som professionsstyrning, som av själva skolformen förskola.

Likvärdigheten i förskolan undermineras av de varierade kommunala förutsättningarna, ambitionerna och av marknadsisering med vinstintresse. En systematisk olikvärdighet i strukturella kvalitetsfaktorer mellan kommunala och fristående förskolor, liksom mellan kommunerna, splittrar och skapar en fragmenterad förskola. Den marknadsutsatta förskolan kännetecknas av segregering, effekti-

---

³ <https://www.kolada.se>

vitetskrav och konkurrens inom kommunerna. Med minskat barnunderlag ökar konkurrensen och sårbarheten, särskilt i den mindre kommunens förskoleorganisationen.

Alla huvudmän är idag inkluderade i samhällets styrning genom läroplan och skollag. Detta dock i en alltmer splittrad sektor med konkurrerande måldokument och företagskoncept. Samtidigt med en minskad prioritet av utbildade förskollärare och barnskötare, av de sammanhållande professionerna, och av en begränsad samverkan mellan de fristående och kommunala aktörerna.

Bakgrund

Förskola har historiskt varit beroende av privata initiativ och kännetecknades av en såväl social som pedagogisk segregation. Uppdelningen gällde såväl vilka barn som deltog i olika former av förskola, vilka vårdnadshavarna var, vilka som utgjorde personal, var verksamheterna återfanns och vilket innehåll de hade. Förskola, omsorg och utbildning för små barn, sågs länge ligga utanför kommunens, och än mer utanför statens, intresse och ansvar. Att förskola var en offentlig angelägenhet fastslogs så sent som genom 1975-års förskolelag.⁴

En nedgång i födelsetalen under tidsperioden kring 1930-talet skapade det första större samhälleliga intresset för förskole/barnomsorgsfrågor och ett första statligt utredande. Alva och Gunnar Myrdal underströk statens ansvar för barnen i sin klassiska bok *"Kris i befolkningsfrågan"*.⁵ Ett visst ökat kommunalt och statligt ansvar följde åren därefter. År 1941 var dock endast 7 % av förskolorna kommunala. Minskning av födelsetal har återkommande ökat intresset för förskolefrågor. Detta är uppenbart också i nutidens nedgång i födelsetal i många länder. Det ökar konkurrensen om barnen, både mellan förskolor och mellan huvudmän.

Andelen barn som hade plats i förskola år 1970 var endast ca 10 %. Trycket på utbyggnad var mycket stort. Samhällets fokus riktades först mot en kvantitativ utbyggnad, därefter till en kvalitativ förändring. Barnstugeutredningen, det första nationella måldokumentet för förskola, blev ett centralt verktyg för den kvalitativa förändringen.⁶ Utredningen tillsattes 1968, under ledning av dåvarande socialminister Ingvar Carlsson och ledde fram till Förskolelagen 1975. Denna innebar krav på en planmässig utbyggnad av förskola i alla kommuner och en avveckling av den socialt och pedagogiskt segregerade förskolan.

Trots den omfattande utbyggnaden mötte den dock inte den stora efterfrågan på förskoleplatser under 1980- och 1990-talen, i en tid med jämlikt föräldraskap och hög förvärvsfrekvens för såväl män som kvinnor. Bristen på förskoleplatser var en väsentlig aspekt i argumentationen för friskolereformer vad gäller förskola. Fler aktörer efterfrågades. Reformerna genomfördes snabbt utan några förberedande

---

⁴ <https://undervisningshistoria.se/den-svenska-forskolemarknadens-fodelse-fran-lex-pysslingen-till-barnomsorgspeng/> Hämtad 260215

⁵ Myrdal, G. & Myrdal A. (1934). *Kris i befolkningsfrågan*.

⁶ SOU 1972:26. *Förskolan*. (Del 1). Stockholm: Socialdepartementet.

utredningar. Senare granskningar har inte i nämnvärd omfattning uppmärksammat utfallen av reformerna vad gäller förskola. Vilka blev resultaten och konsekvenserna?

Under 2000-talets första decennier ökade uppmärksamheten på kvalité och likvärdighet i förskolans allt mer komplexa uppdrag. Efter friskolereformerna, framför allt efter införandet av fri etableringsrätt år 2006, visar förskolan åter en allt tydligare uppdelning i olika former, med en växande andel som benämns ”privata” i allmänt tal. Mönstret är detsamma som tidigare i historien. De privata finns i högre grad i de rikare kommunerna, och i de rikare områdena i kommunen.⁷⁸ Skillnaden är nu bland annat, att ”de privata” är skattefinansierade, baserade i en gemensam offentlig ekonomi.

Under de senaste decennierna har likvärdigheten i förskolan påverkats av splittringen av skolformen, i ett mycket stort antal huvudmän. Dessa ca 2 200 aktörer representerar sinsemellan mycket olika förutsättningar att motsvara likvärdighetskraven och de centrala kvalitetsfaktorerna. I denna rapport används begreppet ”fragmentering”, motsvarande en splittring av en mer sammanhållen helhet, en gemensam skolform, efter en historisk bakgrund av en socio-ekonomiskt segregande förskola.

Genom skollagen 2010 blev förskolan en egen skolform.⁹ Från 2010-talet beskriver den närmast ett systemskifte. Detta innefattar marknadisering, med ett allt större antal huvudmän, kundorientering och en omfattande variation i förutsättningar och juridiska former.¹⁰ Förskolesektorn inkluderar år 2026 ca 2 200 huvudmän, varav 290 är kommunala.¹¹

Mycket inom offentligheten har varit steget efter för förskolan, och så är även bilden idag. Utredningar, underlag, driftsformsspecifik statistik etc. dröjer. Så konstaterar också Riksrevisionen i en aktuell rapport att ”förskolan spelar en viktig roll för barns utveckling och lärande, är den näst största skolformen med över 500 000 inskrivna barn och kostar över 90 miljarder kronor årligen”. Men att den trots detta fått ett mycket litet utrymme i regeringens och skolmyndigheternas arbete.¹²

Likvärdighet i skollag och utredningar

Denna rapport behandlar förskolans likvärdighet i ett marknadsutsatt skolsystem, där särskilt de två första, av de tre dimensionerna av likvärdighet i skollagen, är aktuella: Lika tillgång till utbildning, lika kvalitet i utbildningen samt skolans uppdrag att kompensera för skillnader i elevernas förutsättningar. I läroplan för förskolan /Lpfö 18 reviderad 2025/ inleds avsnittet om ”En likvärdig utbildning” med meningen: ”Enligt skollagen ska utbildningen vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas”.¹³

---

⁷ Se bland annat Skolverket (2025). Enskilda huvudmän i förskolan.

⁸ Alm Fjellborg A. & Forsberg, H. 2023.

⁹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/ Hämtad 260227

¹⁰ Larsson E. & Westberg, J. 2022.

¹¹ <https://www.skolverket.se/download/18.1873532819545fe30021708a/1741966526947/pdf13217.pdf> Hämtad 260314

¹² <https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2025/likvardighet-i-forskolan---statens-stod-uppfoljning-och-tillsyn.html> Hämtad 260218

¹³ <https://www.skolverket.se/getFile?file=13295> Hämtad 260205

Utredningar- exempel

Konstaterade brister relaterade till skollagens likvärdighetsdimensioner har utgjort bakgrund till allt fler utredningar. Här ska några exempel ges som illustrerar den politiska ambitionen och bilden av vilka problem som föreligger. Utredningarna har huvudsakligen haft fokus på den obligatoriska skolan. De har dock relevans för förskolan och några exempel ska därför presenteras kortfattat.

I utredningen *"En mer likvärdig skola- minskad skolsegregation och förbättrade resurstilldelning* (SOU 2020:28) konstaterar utredaren Björn Åstrand bland annat att:

Urvalsgrunderna kötid och verksamhetsmässigt samband med förskolan leder till att platser vid populära fristående skolor redan är tagna när det är dags för skolval. Vid vissa populära skolor innebär det att skolvalet förflyttas till barnets första levnadsår istället för i samband med skolstart. (SOU 2020:28, s. 23).

Denna aspekt har varit mindre uppmärksam i diskussionen om kösystemet som vanligen tar sin utgångspunkt i sexåringarna. Förskolebarnen - i de populära friskolorna och koncernerna - har redan en plats genom sin förskola.¹⁴ Utbildningsmarknaden och de privata aktörerna har både tidigt och omfattande inkluderat förskolan och sett dess marknadsmässiga potential.

I direktiven till utredningen om *"En nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet"* (Dir. 2023:153) framhålls hur det från ett kommunrelaterat likvärdighetsperspektiv är problematiskt, att det råder så stora skillnader i *kostnad per elev* mellan olika kommuner. Särskilt då dessa inte kan förklaras av skillnader i elevunderlag eller andra strukturella förutsättningar. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig över hela landet. Det är inte kommunernas olika ambitionsnivå⁵ och politiska värderingar som ska styra resurser och satsningar på förskola respektive skola.

Utredning om likvärdig förskola

År 2024 tillsattes *"Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola"* (U 2024:04). I direktiven angavs att utredaren skulle föreslå hur Sveriges förskolor ska få förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning av god kvalitet. I direktiven nämns inget om olika huvudmän. Som argument för att utreda förskolans likvärdighet anges att: *"för att få de positiva effekter på bl.a. barns språkutveckling som förskolan kan ge, behöver verksamheten vara likvärdig och av hög kvalitet"*.

Tillsättningen av utredningen har en längre bakgrund. År 2020 beslöt en enig riksdag att det skulle tillsättas en bred utredning om förskolans förutsättningar och likvärdighet. Bakom detta beslut låg många uppvaktningar, upprop¹⁵ och larmrapporter, exempelvis från Lärarförbundet.¹⁶ Förskolans förutsättningar krävde ökad uppmärksamhet, med stor oro kring förskolans möjlighet att motsvara sitt uppdrag i förhållande till barns utbildning, omsorg och hälsa. De strukturella kvalitetsfaktorerna, som barngruppernas storlek, personalens utbildning, personalomsättning och arbetsmiljö behövde genomlysning och engagemang från statsmakten.

---

¹⁴ Detta gäller för de familjer i de socioekonomiskt rika kommuner och områden där dessa bolag är etablerade.

¹⁵ Eidevald, C., Engdahl, I., Pramling Samuelsson, I. & Tallberg Broman, I. (2019). Upprop för en likvärdig och hållbar förskola. Dagens Samhälle.

¹⁶ <https://www.vilarare.se/nyheter/skolpolitik/partierna-vill-tillsatta-en-utredning-om-forskolan/> Hämtad 260203

Efter regeringsbyte tillsattes Förskoleutredningen om förskolans likvärdighet år 2024. Den hade då ändrat karaktär mot tidigare skrivningar. I direktiven lyfts framför allt barns språkutveckling, som nu upptar merparten av direktivtexten¹⁷ och nu även en ansevärd del av utbildningspolitiken. Utredningen benämns nu mer som ”språkutredningen”.

En särskild utredare ska överväga hur det kan införas en obligatorisk s.k. språkförskola för vissa barn som behöver en bättre språkutveckling i svenska. Syftet är att barn som inte får tillräckligt stöd i sin språkutveckling i svenska i sin hemmiljö ska få det i förskolan. Utredaren ska även lämna förslag i syfte att alla förskolor i Sverige ska ges likvärdiga förutsättningar att erbjuda barnen en utbildning av god kvalitet.

I december 2025 får förskoleutredningen tilläggsdirektiv. Detta speglar ett dominerande språkpolitiskt fokus i den aktuella utbildningspolitiken.

Uppdraget ändras nu så att det även ska lämnas förslag om hur det kan upplysas i skollagen om att det följer av språklagen att språket i skolväsendet är svenska med de avvikelser som anges i skollagen och förordningar som ansluter till den, och lämnas nödvändiga författningsförslag. Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 11 juni 2026.¹⁸

Lärare i förskola

Förskolläraryrket utgör exempel på de nya professioner som utvecklades under välfärdsstatens uppbyggnad och som kännetecknades av att de byggde på etiska principer, gemensamma värden och allmännyttiga mål. Förskollärarens specifika pedagogiska ansvar förtydligades genom skollagen år 2010 (SFS 2010:800), då också undervisningsbegreppet infördes. I den nyligen reviderade läroplanen (2025) anges bland annat att ”Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande”.

Andelen förskollärare utgör en strukturell kvalitetsfaktor. ”Lärares kompetens är den enskilt viktigaste kvalitetsfaktorn för barns lärande i både förskola och skola”, konstaterar Jan Håkansson och Daniel Sundberg,¹⁹ efter granskning av tre decenniers nationella och internationella forskning inriktad på undervisning. Så framhålls också i en rapport från Idéburna Skolors Riksförbund och Sveriges Lärare. Lärarbehörigheten är central för elevernas resultat och trygghet.²⁰

Andelen förskollärare varierar relaterat till huvudmannans- och driftsform. Den är genomsnittligt 44 % i den kommunala förskolan, 33 % i den fristående förskoleverksamheten. Skillnaden mellan huvudmannagrupperna, liksom mellan driftsformerna i den fristående sektorn, är tydlig. Andelen förskollärare är 28% i den vinstdrivna verksamheten och 39 % i den icke vinstdrivna, uppger Karin Edmark och Lovisa Persson i en studie från IFAU.²¹

---

¹⁷ <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2024/11/dir.-2024113> Hämtad 260203

¹⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2025/12/dir.-2025102> Hämtad 260203

¹⁹ <https://www.nok.se/titlar/akademisk-pedagogik/utmarkt-undervisning/fd06869d-2d73-4b5d-84a9-b2fefb630417> Hämtad 260317

²⁰ <https://lararpdf.tmkontor.se/sv/sveriges-larare/trycksaker/sveriges-larare/undersokningar/friskolors-drivkraft-samhallsvinst-eller-foretagsvinst-pdf.html> Hämtad 260302

²¹ <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2026/2026-4-kan-forskolepersonal-byta-upp-sig.pdf> s.8 Hämtad 260313

Skillnader föreligger även vad gäller andra kvalitetsfaktorer, som anställningsformer. De tidsbegränsade anställningarna motsvarar 43 % i de fristående och 23 % i de kommunala, enligt Kommunals rapport (2025) om fristående förskolor. De framhåller att 53 % av personalen saknar pedagogisk högskoleutbildning eller gymnasial barnskötarutbildning i de bolagsdrivna förskolorna, jämfört med 39 % i kommunal förskola.²²

En marknadsutsatt förskola med effektivitet respektive lönsamhet som mål
Förskollärare utgör en yrkesgrupp med hög sjukfrånvaro och risk för långvarig sådan.²³ Bristande förutsättningar för uppdraget har skapat krävande professionella dilemman och, som visats i Sven Perssons och min forskning,²⁴ en grogrund för arbetsmiljö- och hälsoproblem. Förutsättningarna motsvarar inte uppdraget, som också uttrycker det: *”Skrivningarna i förskolans läroplan utgår ifrån att det finns förskollärare, och att de ges förutsättningar att ansvara för undervisningen”*.²⁵

I OECD:s enkätstudie för förskolan Talis (The Teaching and Learning International Survey) deltog Sverige för första gången år 2024²⁶. Här redovisas komparativa studier som ger perspektiv på förskollärares förutsättningar i den svenska förskolan. Talisstudien lyfter den problematiska sjukfrånvaron, men också det särskilt alarmerande; att fyra av tio av den svenska förskolepersonalen uppgav att det var troligt, att de då helt hade slutat att arbeta inom förskolesektorn. Skolverket framhäver särskilt i sin lägesrapport (2026) att förskollärargruppen är den som lärargrupp som mest lämnat sitt yrke.²⁷

De minskande andelarna utbildade lärare och barnskötare ska ses i perspektiv av en marknadsutsatt förskola, som har förhållandevis få bindande föreskrifter att förhålla sig till, som kan pressa lönenivåer och rekrytera billigare och yngre arbetskraft. Andelen utbildade för arbete i förskola ökar. Trots att förskollärare rubriceras som bristyrke med de bästa framtidsprognoser, är konkurrensen om stor, och nyutexaminerade förskollärare kan ha svårt att få anställning som förskollärare.

Två likvärdighetsfokus

Två teman är återkommande i diskussionen om förskolans likvärdighet: Barngruppsstorlek respektive personaltäthet. Båda begreppen anger strukturkvalitet i förskolan.

Gruppstorlek

Enligt OECD:s jämförande studie är barngruppsstorleken det som stressar förskolepersonalen mest i Sverige. Barngruppsstorleken skiljer sig åt mellan driftsformerna. I Skolverkets rapport uppges att de stiftelsesdrivna förskolorna har lägst genomsnittlig barngruppsstorlek med 12,9 barn, de aktiebolags-

---

²² <https://webbfiler.kommunal.se/sites/default/files/2025-10/Kommunal%20-%20Bäst%20i%20test%20-%202025.pdf> Hämtad 260210

²³ AFA försäkring, 2021.

²⁴ Persson, S. & Tallberg Broman, I. 2019.

²⁵ <https://www.skolverket.se/kompetensutveckling/stod-i-arbetet/undervisning-i-forskolan> Hämtad 260306

²⁶ <https://www.skolverket.se/download/18.50f61c5419a7698732873cde/1764602494457/pdf13349.pdf> Hämtad 260514

²⁷ <https://www.skolverket.se/getFile?file=13390> Hämtad 260326

drivna 14,7 barn och de kommunala 15,5.²⁸ Antalet barn är då inte relaterat till personalkategori, till om personalen har, eller inte har, utbildning för arbete i förskola.

Enligt skollagen ska barngrupperna ”ha en lämplig sammansättning och storlek”. Forskarna Pia Williams, Sonja Sheridan och Ingrid Pramling Samuelsson har i olika studier kompletterat den dominerande internationella forskningen inom detta område, med forskning som utgick från de specifika förhållandena i svensk heltidsförskola.²⁹ De har visat hur större gruppstorlekar påverkade den pedagogiska verksamheten, så att läroplanens intentioner inte kan uppfyllas. Förskolorna prioriterade under dessa villkor det absolut nödvändiga - barnens omvårdnad och tillsyn. Forskarna betonade att med dessa stora variationer i gruppstorlek skapas en ojämlig förskola, med olika innehåll och olika förutsättningar att möta förskolans uppdrag.

Forskningen visade också att strukturella faktorer som personaltäthet och barngruppernas storlek har den största betydelsen för de allra yngsta barnen och för de barn som är i behov av särskilt stöd. Upprepade inlägg i media från vårdnadshavare och personal under senare år har liknande budskap. Det krävs personal, och det krävs utbildade barnskötare och förskollärare. Men de finns inte, eller, som ska framhållas, de anställs inte med prioritet.

Det talas ofta om hur viktig förskolan är för barns utveckling, trygghet och framtida lärande. Men i X-kommun håller förskolan på att nå en bristningsgräns.³⁰

I en omfattande enkätstudie publicerad i Vi Lärare Förskolan (2026) tydliggörs hur barngruppsstorleken påverkar barn i behov av särskilt stöd. Denna grupp har ökat, vilket måste ses i förhållande till miljön för barnen på förskolorna. Gruppstorleken innebär en bidragande faktor för sårbarhet och ohälsa hos barnen som påverkar barnens möjlighet och rätt till en likvärdig utbildning.

När det blir en annan takt och tempo i gruppen blir de här beteendena genast mindre framträdande. Barn som har särskilt stora utmaningar och som ska förhålla sig till 21–23 kompisar hela dagarna får inte rätt stöd i undervisningen, säger Petra Hultqvist, ordförande i Skolförbundet i förskola.³¹

Förskollärartäthet

Andelen förskollärare är genomsnittligt 33 % i den fristående förskoleverksamheten och 44 % i den kommunala.³² I denna studie studeras barngruppens storlek i förhållande till personalkategorin förskollärare. Hur många barn/förskollärare har den fristående respektive den kommunala förskolan i de kommuner som granskas?

---

²⁸ Skolverket (2025). Enskilda huvudmän i förskolan. Rapport 2025:9.

²⁹ Williams, P., Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2016). Barngruppens storlek i förskolan - konsekvenser för utveckling och kvalitet. Stockholm: Natur & Kultur.

³⁰ <https://magazin24.se/opinion/debatt/kopings-forskolor-gar-pa-knana-nu-maste-kommunen-agera/> Hämtad 260306. Namnet på kommunen utbytt mot X, då det är generellt exempel på många liknande inlägg.

³¹ <https://www.vilarare.se/forskolan/fokus/sveriges-larare-maxtak-viktigaste-fragan-for-lararna/> Hämtad 260313

³² Statistiska uppgifter, som dessa kan skilja sig mellan år. Åberopade studier i rapporten kan ha olika årtal varför uppgifter som om andel förskollärare etc skilja sig åt. Källa anges kontinuerligt för denna rapport presenterade statistik.

Förskolor med enskild huvudman

De borgerliga partierna väckte frågan om privata alternativ till den kommunala barnomsorgen under 1980-talet. De utmanade då den offentliga sektorn med nya affärsmodeller. Effektiviteten skulle ökas och konkurrensen stärkas. Ledarskapet skulle lyftas, personalen vara välutbildad och kostnaderna skulle pressas genom billigare lokaler och lägre personaltäthet.

Expansionen av den privata förskolesektorn ska ses mot bakgrund av att förskola utgör en frivillig verksamhet/skolform. Behovet av förskoleplatser under slutet av 1900-talet och under början av 2000-talet har varit mycket större än tillgången, med stora utmaningar för kommunerna som följd och med tillväxt av enskild sektor som följd. Samma mönster återfinns över världen. Det offentliga samhällets bristande prioriteringar av de yngre barnens omsorg och utbildning har mötts med privata aktörers insatser.

Förskolan Pyslingen blev det konkreta exemplet och testballongen för privat förskola i Sverige år 1982. Storföretaget Electrolux gick in som delfinansiär. Detta väckte politisk strid och ledde till "Lex Pyslingen", som förbjöd statsbidrag till daghem med vinstsyfte år 1984. Leif Karlsson, politisk sakkunnig i Socialdepartementet under perioden 1982–1991, kommenterade senare: "Men man ville inte införa ett system som skulle leda till segregation och där privata företags avkastningskrav skulle kunna påverka förskolans arbete och barnens trygghet".³³

När den borgerliga fyrtipartiregeringen tillträdde år 1991, blev privata alternativ inom barnomsorgen en huvudfråga. Lex Pyslingen avskaffades 1992 av regeringen Bildt i och med genomförandet av friskolereformen. Lars Leijonborg, före detta partiledare för Folkpartiet med mångårigt engagemang för friskolorna, har beskrivit de politiska motsättningarna, bland annat vid reformens 25-års jubileum. Han framhåller där att den svåraste striden då stod kring barnomsorgen. Det socialdemokratiska motståndet var stort, bland annat med inflytande från Lisbeth Palme.³⁴

När förskolan fick sin första läroplan (1998), ingick inte de fristående förskolorna. De stod utanför, ställde sig utanför, den styrning som en läroplan innebär. Även kring denna fråga rådde oenighet mellan de politiska blocken.³⁵ Hur detta uppkom och behandlades finns det mycket litet information om. Pådrivande till en förändring blev den statliga utredningen "Jämställdhet i förskolan" (2006)³⁶. Det skulle dock dröja fram till den nya skollagen 2010 innan förskolor med enskild huvudman inkluderades i samhällets styrning genom skollag och läroplan.

I denna undersökning ska det politiska styret uppmärksammas i de 151 kommuner som berörs. Vilket parti innehar styret (i form av kommunfullmäktiges ordförande) i kommunerna som har högst andel barn i fristående förskolor, de som har begränsad andel eller ingen alls? Hur ser variationen ut?

---

³³ Utbildningsdepartementet, 2016, s. 43.

³⁴ Ringarp, J. (2017). 25 år av skolreformer. <https://www.adlibris.com/sv/bok/25-ar-av-skolreformer-vittnesseminarium-om-skolans-kommunalisering-och-friskolereformen-9789189615342> Hämtad 260215

³⁵ Klingvall, M-I. & Pramling Samuelsson, I. (2022). Den moderna förskolan. Liber.

³⁶ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2006/07/sou-200675/> Hämtad 260512

Fristående aktörer

Fristående förskolor finns i 250 kommuner (år 2025). Antalet kommuner med enskilda huvudmän är därmed störst vad avser skolformen förskola. Kommunala förskolor och grundskolor finns enligt lagstadgade skyldigheter i samtliga Sveriges 290 kommuner.

Fristående grundskolor finns i 186 kommuner och fristående gymnasieskolor i 97. I den tidigare nämnda TALIS- studien gjordes jämförelser mellan de tre medverkande nordiska länderna, Danmark, Finland och Sverige. Det konstaterades att andelen kommunala huvudmän är lägst i Sverige, motsvarande 70 %. I Finland är andelen 78 % och i Danmark 81 %.³⁷

Fristående förskolor i olika juridiska former

Fristående förskolor är ett brett samlingsbegrepp för förskolor med enskild huvudman. De finns i olika juridiska former och visar stor förändring över tid. Trossamfund och stiftelser har en längre historisk bakgrund, liksom ekonomiska föreningar ofta kopplade till personal- och föräldrakooperativ. Aktieföretag är den senast etablerade juridiska formen och den som vuxit snabbast. I nutid är det den mest dominerade, där 65 % av de barn som går i en fristående förskola återfinns.

Uppmärksamheten i debatt och forskning har i hög grad varit på de kommuner, som har en stor andel fristående förskolor och skolor. Dessa finns framför allt i kommuner/kommundelar med mycket goda socio-ekonomiska förutsättningar. De kan också vara etablerade i områden som karakteriseras av motsatsen- dvs med stora socioekonomiska utmaningar,³⁸ där olika strukturbidrag förstärker ersättningen till huvudmannen.

Juridiska former

Skolverket (2025, s.17)) redovisar de juridiska formerna för fristående förskolor enligt följande:³⁹

Juridiska	former
Aktieföretag: Bolaget ägs av en eller flera delägare och företräds av en styrelse. En del av bolagets eventuella vinst kan betalas ut till delägarna i aktieutdelning.	
Ekonomisk förening: Föreningen består av minst tre medlemmar och företräds av en styrelse. Föreningens ändamål är att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. En eventuell vinst kan betalas ut till medlemmarna.	
Ideell förening: En ideell förening har ett ideellt ändamål, dvs. religiöst, välgörande, vetenskapligt eller politiskt. Den kan alltså inte syfta till att främja medlemmarna ekonomiskt.	
Stiftelse: En stiftelse med utsedd styrelse eller förvaltare har ansvar för organisation och förvaltning av verksamheten, som kan vara såväl affärsmässig som ideell.	
Trossamfund: För att trossamfundet ska registreras som ett sådant ska ändamålet vara att ha en gemenskap för religiös verksamhet där det ingår att ordna gudstjänst eller motsvarande.	
Även de juridiska formerna fysisk person och handelsbolag förekommer hos ett fåtal enskilda huvudmän i förskolan.	

³⁷ <https://www.skolverket.se/getFile?file=13349> Hämtad 20260208

³⁸ Skolverket (2025). Enskilda huvudmän i förskolan. Rapport 2025:9.

³⁹ <https://www.skolverket.se/getFile?file=13217> Hämtad 260302

De vanligaste juridiska formerna för idéburen verksamhet är ideell förening, stiftelse eller registrerat trossamfund. Flest antal enskilda huvudmän utgörs av ekonomiska föreningar, men störst andel barn går i en aktiebolagsdriven förskola. Ökningen av andelen barn som går i fristående förskolor de senaste åren är främst relaterad till aktiebolagens tillväxt.

Statliga myndigheters kritik

Under år 2025 uppmärksammade en rad statliga myndigheter hela förskolesektorn, med särskilt fokus på den fristående. En tidigare rapport från *Försvarets Forskningsinstitut* (FOI), om ökade utländska investeringar i svensk skola hade bidragit till ett ökad uppmärksamhet på ägarskap i förskolan, demokratifrågor och riskmedvetande.⁴⁰

Riksrevisionen (2025) sammanfattade, som tidigare nämnts, att förskolan är den näst största skolformen med över 500 000 inskrivna barn, men att den trots detta fått ett mycket litet utrymme i regeringens och skolmyndigheternas arbete.⁴¹ Särskilt lite har då den enskilda förskolesektorn uppmärksamats. Detta har framstått i det närmaste som ”en icke-fråga”, både i utredningsväsendet, debatt och i forskning.

I rapporten ”*Enskilda huvudmän i förskolan*” (2025)⁴² framhåller Skolverket den stora variationen inom den fristående förskolesektorn liksom det tidigare otänkbara, att 65 % av barnen i fristående sektor går i aktiebolagsdrivna förskolor. Vidare framhålls att det förändrade utbudet av utförare har skapat en särskild sårbarhet. Det är svårt att få kännedom om vilka de allt fler utländska ägarna i skolsystemet är. Detta är särskilt svårt i förskolan, då det till skillnad från i grund- och gymnasieskolan, inte finns någon nationell statistik över tillstånds- och ansökningsprocesserna. Det finns ingen garanterad kunskap om vem ägarna är som driver barnens första skolform i Sverige.

I Skolinspektionens granskning (2025) fokuserades kommunernas ägar- och ledningsprövning av de enskilda huvudmännen.⁴³ Kommunerna har både tillsynsansvar och ansvar för att de enskilda huvudmännen uppfyller kraven på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar. Detta kräver såväl ekonomiska som kompetensmässiga resurser av kommunerna, som har mycket skilda förutsättningar för detta ansvar. Skolinspektionen granskar i rapporten 30 utvalda kommuner och konstaterar att 26 av dem behöver öka sin riskmedvetenhet och kompetens att identifiera oseriösa aktörer. Denna tillsyn och detta ansvar ligger för förskolan utspridd på 250 kommuner. Detta kommenteras från Skolverket. ”Det finns ingen myndighet med mycket resurser som har tillsyn över de fristående förskolorna” konstaterar enhetschefen på Skolverket Lars Thonberg i ”Vi Lärare”.⁴⁴

---

⁴⁰ <https://www.foi.se/rapporter/rapportsammanfattning.html?reportNo=FOI-R--5466--SE> Hämtad 260218

⁴¹ <https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2025/likvardighet-i-forskolan---statens-stod-uppfoljning-och-tillsyn.html> Hämtad 260218

⁴² <https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/rapporter/2025/enskilda-huvudman-i-forskolan> Hämtad 260218

⁴³ <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter/publikationer/kvalitetsgranskning/2025/kommuners-agar--och-ledningsprovning-av-enskilda-huvudman-i-forskolan/> Hämtad 260218

⁴⁴ <https://www.vilarare.se/forskolan/friskolor/vinstdrivande-forskolor-bli-vanligare--oro-for-utlandska-agare/> Hämtad 260218

Efter många års diskussion om ökad insyn i den fristående sektorn föreslog regeringen i januari 2026 att offentlighetsprincipen också ska gälla i fristående förskola, skola och fritidshem.⁴⁵ För förskola föreslås undantagen gälla vid 100 barn, vilket inkluderar absoluta merparten av alla de fristående förskolorna. Nio av tio enskilda huvudmän driver bara en förskola. Åtta av tio ansvarar för färre än 50 barn.⁴⁶

Studien: Urval och syfte

151 kommuner har valts ut. De representerar kommuner med ingen eller liten andel barn i fristående förskolor, respektive kommuner med hög eller mycket hög andel. Som mått på kommunernas socioekonomiska struktur och förutsättningar anges dess skattekraft och utbildningsnivå (andel invånare med eftergymnasial utbildning). Strukturella kvalitetsfaktorer, motsvarande andel heltidstjänster för förskollärare och antal barn/förskollärare, jämförs inom och mellan kommunerna (se vidare nedan).

Studien syftar till att beskriva vad som kännetecknar kommuner med mycket låg, låg respektive hög eller mycket hög andel barn i fristående förskola, vad avser:

- skattekraft?
- andel innevånare i kommunen med eftergymnasial utbildning?
- politisk styrning i form av ordförandeposten i kommunfullmäktige

- andel heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen, i såväl fristående som kommunal förskola
- förskollärartäthet/dvs antal barn per förskollärare, i fristående såväl som i kommunal förskola i respektive kommun
- juridiska former för förskola? Inriktningar ?

I resultatredovisningen ska varje kommungrupp presenteras med respektive kommuners politiska styre, skattekraft och utbildningsnivå. Detta motsvarar en form av socio-ekonomisk kontext för kommunernas fristående respektive kommunala förskolesektor.

Avslutningsvis exemplifieras de fristående förskolorna i respektive kommungrupp. Vilka juridiska former och vilka inriktningar är framträdande i de olika kommungrupperna? Det statistiska materialet kompletteras med exempel från de fristående förskolornas hemsidor. Därefter följer en genomgång av strukturkvaliteten i förskolan i de olika kommunerna. Vilka mönster framträder? Skillnader och likheter?

Det politiska styret utgörs för de flesta kommunerna i Sverige av olika breda koalitioner. Som specifikt uttryck för den politiska makten har här valts att fokusera på ordförandeposten i kommunfullmäktige. Enligt SKR hade Socialdemokraterna (S) ordförandeposten i kommunfullmäktige i 140 kommuner, Moderaterna (M) i 100, Centerpartiet © i 26, Sverigedemokraterna (SD) i 9, Kristdemokraterna (KD) i 6, Övriga partier (ÖP) i 4, Liberalerna i 3 och Vänstern (V) i 2.⁴⁷

---

⁴⁵ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/01/regeringen-foreslar-att-offentlighetsprincipen-infors-for-fristaende-skolor/> Hämtad 260316

⁴⁶ Skolverket (2025). Enskilda huvudmän i förskolan. Rapport 2025:9.

⁴⁷ Uppgifterna gäller för år 2024.

Kommuner som saknar fristående förskolor (40 stycken)

Sammanfattning: Denna grupp består av många landsbygdskommuner med lägre skattekraft och utbildningsnivå än genomsnittligt och med företrädesvis socialdemokratisk kommunledning. Att kommunerna i denna grupp inte har enskilda huvudmän är till viss del ett aktivt ställningstagande från kommunen.

Socialdemokratisk dominans, under genomsnittlig utbildningsnivå och skattekraft

40 av Sveriges kommuner saknar fristående förskolor (Se bilaga). Samtliga har en skattekraft under den genomsnittliga i Sverige. Alla utom två har en lägre utbildningsnivå än den genomsnittliga. De är framför allt små kommuner, sett till invånarantalet och de är ofta landsbygdskommuner.

I denna kommungrupp innehas ordförandeposten i kommunfullmäktige av Socialdemokraterna i 20 fall, Moderaterna i 12, Centern i 4, KD i 2 samt SD och ÖP i 1 fall. Se bilaga 1.

Några citat relaterat till tre största kommunerna i gruppen, Katrineholm, Östhammar och Tierp, får exemplifiera. Katrineholm har länge haft stark socialdemokratisk styrning med en avvisande hållning till privatisering och enskilda huvudmän.

”Sjunkande status på Katrineholms skolor har fått fastighetsexploatören Philip Bonde Deichmann att återigen lyfta frågan om privat skola i Forssjö. Men kommunen nappar inte ../I november presenterade Lärarförbundet sin ranking över alla 290 skolkommuner i Sverige, där Katrineholm sjunkit från plats 216 till i år 262”.

– Det är såklart ett problem för barnen, men det är också ett problem för utvecklingen av Katrineholm, säger Philip Bonde Deichmann, vd på bland annat Ragnars gårde AB../ /

Redan då lyfte han idén om att bygga ännu en skola, från förskola till klass nio. Den vill han bygga och driva tillsammans med sin samarbetspartner som redan driver en friskola i Stockholm, och gärna vill ha med kommunen på tåget.⁴⁸

Östhammars kommun har getts möjlighet att ge ett remissvar på utredningen "Skärpta villkor för friskolesektor" (SOU 2025:37). I svaret framhålls hur särskilt den lilla kommunen berörs av friskoleetableringar:

Östhammars kommun ser positivt på att utredningen förstärker de verktyg som behövs för att säkerställa att offentlig finansiering används till utbildning – inte vinstuttag. Förslagen skapar tydligare förutsättningar för kvalitet, kontinuitet och förtroende. Det är särskilt viktigt i kommuner där enskilda friskoleetableringar får stor påverkan på det lokala utbildningssystemet.⁴⁹

Tierps kommun har vare sig fristående förskolor eller skolor, och kommenterar att de är den enda i det egna länet (Uppsala), vilket annars har förhållandevis hög andel enskilda huvudmän. Avsaknaden kan ses som en medveten strategi att skydda den kommunala förskolans och skolans uppbyggnad och organisation. De små kommunerna är sårbara för de privata aktörernas fria etableringsrätt. Denna hållning stöds i debatt i pressen både av rektorer och lärare i kommunen. Exempelvis i Arbetarbladet 27/3 2024. Friskolorna framhävs öka segregationen. Det blir en förlustaffär för kommunen.⁵⁰

⁴⁸ <https://www.kkuriren.se/nyheter/forssjo/artikel/kommunens-skolor-kritiseras-inte-bara-daligt-det-ar-aven-dyrt/rmg25k1r> Hämtad 260306

⁴⁹ <https://www.regeringen.se/contentassets/5a1d6c688dd4481e956be1d5a3546802/osthammars-kommun.pdf>

⁵⁰ <https://www.arbetarbladet.se/2024-03-27/rektorer-slar-larm-varnar-for-ny-friskola/> Hämtad 260308

Kommuner med en mindre andel barn i fristående förskolor (15 + 28 + 32 st)

Sammanfattning: Denna kommungrupp består av tre grupper med 15 kommuner med 1-4 % av barnen i fristående förskola, 28 med 5-7%, respektive 32 med 8-10%. De representerar alla en mindre andel, men i olika grad och varje grupp särredovisas:

Kommuner med 1-4 % av barnen i fristående förskola

Denna grupp består av mindre kommuner med lägre skattekraft och utbildningsnivå, och med företrädesvis socialdemokratisk (S) ledning. Kommunerna har under genomsnittligt invånarantal förutom i tre fall.

Värdena på de strukturella kvalitetsfaktorerna visar stor spridning. Vad avser andel heltidstjänster för förskollärare varierar den från 5% till 69%. Vad gäller antal barn per förskollärare så varierar det från fyra till 185 barn/förskollärare. De höga värdena för antal barn/förskollärare är relaterat till en av de ytterst få bolagsdrivna förskolorna i denna grupp. Kvalitetsindikatorerna är till fördel för den kommunala förskolan i 11 av de 15 kommunerna. Bland driftsformerna dominerar idéburna förskolor närmast helt i denna grupp.

Socio-ekonomiska faktorer och politiskt styre

I denna grupp är skattekraften lägre än genomsnittligt, med undantag för kommunerna Gällivare och Nykvarn. Detta gäller även andelen invånare med eftergymnasial utbildning, men då med fler undantag (Kramfors, Lidköping, Nykvarn och Sandviken). Socialdemokraterna (S) innehar ordförandeposten i kommunfullmäktige i 11 kommuner. I de resterande fyra innehas posten av Moderaterna (M).

Kommunerna har under genomsnittligt invånarantal för Sveriges kommuner (36 509) i samtliga kommuner utom i tre. Dessa är Sandviken (38 360), Lidköping (40 425) och Borlänge (51 425).

Tabell 1a. *Kommuner med en andel barn på fristående förskolor på mellan 1-4 %, skattekraft, andel invånare med eftergymnasial utbildning samt politiskt styre /ordförande posten i kommunfullmäktige*

Kommun	Andel (%) barn i fristående förskolor (medel 15 %)	Skattekraft i kommunen Riket: 262 711	Invånare 25-64 år, andel (%) med eftergymnasial utbildning. Alla kommuner: 37 %	Politiskt styre. Det parti som har ordförandeposten i kommunfullmäktige ⁵¹
Arboga	3	231 286	36	M
Borlänge	4	229 381	37	S
Gällivare	3	304 889	29	S
Hallsberg	2	225 864	30	S
Kramfors	1	238 825	30	S
Kumla	3	225 864	36	S
Köping	4	234 739	32	S
Lidköping	4	250 408	41	M
Nykvarn	4	285 281	41	S
Oskarshamn	4	247 530	36	S
Sandviken	4	240 392	43	S

⁵¹ https://sv.wikipedia.org/wiki/Lista_över_kommun-_och_regionstyren_i_Sverige_2022–2026# Hämtad 260206

Sunne	3	226 526	34	M
Svenljunga	3	218 292	28	M
Timrå	3	241 726	33	S
Vännäs	4	231 006	41	S

Strukturell kvalitet i kommunernas fristående och kommunala förskolor

Andelen heltidstjänster med förskolläraryxamen är större i de kommunala än i de fristående förskolorna i 11 av de 15 kommunerna. Flera av kommunerna har en hög andel förskollärare. I merparten av kommunerna har de kommunala förskolorna över genomsnittlig andel heltidstjänster för förskollärare. Resultatet skiljer sig från vad som brukar framhåvas - att andelen behöriga lärare är lägre i socioekonomiskt svagare områdena. Här framkommer en genomgående motsatt tendens (se även nedan tabell 4 b).

Spridningen vad avser andelen heltidstjänster i förskolan med förskolläraryxamen är mycket omfattande. Den varierar från 5 % till 69 % i de fristående förskolorna. Antal barn/legitimerad förskollärare varierar likaså på mycket markant, mellan 4 barn/lärare till 185 barn/lärare.

Värdena representerar generellt en god nivå på de studerade kvalitetsfaktorerna. De fristående förskolorna i dessa kommuner har en god personaltäthet, i betydelsen antal barn per legitimerad förskollärare, med ett tydligt undantag Kumla kommun. Det senare är relaterat till en bolagsdriven fristående större förskola, med bakgrund i flera olika bolag inom omsorg och utbildning från år 2019.⁵²

Kommungruppen domineras av ideella idéburna förskolor, oftast i form av kooperativ. De driftsformer som är de vanligaste på den fristående förskolemarknaden, dvs de större aktiebolagen och koncernerna, finns med något enstaka undantag, inte alls i dessa kommuner.

I tabellerna nedan anges medelvärdena såväl för de fristående, som för de kommunala förskolorna (inom parentes) inom samma kommun. För att se kommunens värden i sitt nationella sammanhang, anges även genomsnittsvärdena för riket. Samma upplägg gäller alla följande tabeller.

Tabell 1b. Strukturella kvalitetsfaktorer i kommuner med andel fristående förskolor på 1-4 %. (Siffran inom parentes anger värdet för den kommunala förskolan i respektive kommun)

Kommun	Andel (%) barn i fristående förskola av de som går i förskola. Alla kommuner medel 15% ⁵³	Andel (%) heltidstjänster med förskolläraryxamen. Alla kommuner: Medel Fristående 35% Kommunala 49% ⁵⁴	Förskollärartäthet: Antal barn/leg. förskollärare. Alla kommuner: Medel: Fristående 17 barn Kommunala 11 barn ⁵⁵
--------	---	--	--

⁵² <https://www.kumla.se/utbildning-och-barnomsorg/forskola-och-pedagogisk-omsorg/forskolor/forskolan-fjarilen-guldvinge-privat.html> Hämtad 260303

⁵³ <https://kolada.se/verktyg/fri-sokning/?kpis=148832&years=30202,30201,30200&municipals=2328,146551&rows=municipal,kpi&visualization=n> Hämtad 260207 OBS denna länk liksom de nedan, används för samtliga tabeller som uppger andelen barn i fristående förskola.

⁵⁴ <https://www.kolada.se/verktyg/fri-sokning/?kpis=114775,114776&years=30202,30201,30200&municipals=2328,16732,146551&rows=municipal,kpi&visualization=&focus=16732> Hämtad 260207 OBS denna länk liksom de nedan, används för samtliga tabeller som uppger andel heltidstjänster i förskolan med förskolläraryxamen

⁵⁵ <https://kolada.se/verktyg/fri-sokning/?kpis=114771,114774&years=30202,30201,30200&municipals=2328,146551&rows=municipal,kpi&vis>

Arboga	3	54 (61) ⁵⁶	8 (9)
Borlänge	4	34 (28)	13 (19)
Gällivare	3	28 (19)	14 (24)
Hallsberg	2	43 (66)	13 (13)
Kramfors	1	54 (50)	4 (10)
Kumla	3	5 (44)	185 (11)
Köping	4	46 (50)	10 (10)
Lidköping	4	32 (58)	12 (8)
Nykvarn	4	39 (45)	14 (12)
Oskarshamn	4	30 (50)	12 (10)
Sandviken	4	31 (65)	14 (9)
Sunne	3	33 (82)	15 (7)
Svenljunga	3	7 (48)	12 (10)
Timrå	3	69 (54)	7 (10)
Vännäs	4	29 (51)	12 (9)

Kommuner där 5-7 % av barnen går i fristående förskolor (28 st).

Sammanfattning: Kommunerna består av landsbygdskommuner och mindre städer. Gruppen har lägre skattekraft och utbildningsnivå än genomsnittlig, dock med fler undantag än i tidigare grupp. Merparten av kommunerna har socialdemokratisk ledning.

Den strukturella kvalitén vad avser andel heltidstjänster och antal barn per förskollärare visar mycket stor spridning. Andelen heltidstjänster för förskollärare varierar från 5% till 100 %. Den kommunala förskolan har större andel heltidstjänster för förskollärare respektive lägre barnantal/förskollärare, med fyra respektive fem undantag beroende på kvalitetsfaktor.

Bland driftsformerna dominerar de idéburna förskolorna.

Socio-ekonomiska faktorer och politiskt styre

I denna grupp ingår 28 kommuner. De består främst av landsbygdskommuner och mindre städer. Merparten av de kommunerna har en socialdemokratisk ordförande i det politiska styret. Skattekraften är, liksom utbildningsnivån, lägre än den genomsnittliga för Sveriges kommuner. Dock föreligger här fler undantag relaterade till kommuner i närhet till storstadsområde eller med tillgång till olika utbildningsalternativ. I gruppen utgör Hammarö, Sotenäs och Tjörn undantag med över genomsnittlig skattekraft, och Piteå, Skellefteå och Tjörn vad gäller andel med eftergymnasial utbildning.

Ragunda representerar en liten kommun med några exempel på fristående förskola i form av föräldrakooperativ. Kommunen är en av Sveriges fattigaste kommuner och har varit negativ till etablering av enskilda huvudmän. Frågan berörs medialt, bland annat år 2015 i Östersundsposten.⁵⁷

När ansökan om att få starta en fristående förskola i Hammarstrand förra gången behandlades avslogs ansökan av kommunstyrelsens s-majoritet. Avslaget motiverades av ideologiska skäl samt att kommunen ville behålla de aktuella lokalerna för egen verksamhet. Efter det avslaget har ansökan omformats till en utmaning enligt utmaningsrätten. Det var för fem år sedan som Ragunda kommun införde rätten att utmana kommunala verksamheter.

ualization= Denna länk för förskollärartäthet används för samtliga tabeller som uppger förskollärartäthet. Hämtad 260131

⁵⁶ **Rödmarkeringen** innebär att andel (%) heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen är högre i den kommunala förskolan i kommunen, liksom antalet barn är färre per förskollärare i den kommunala förskolan i denna och nedanstående tabeller.

⁵⁷ <https://www.op.se/2015-09-30/besked-om-friskola-i-ragunda-drojer>

Tabell 2 a. *Kommuner med en andel barn i fristående förskolor på mellan 5-7 %, skattekraft, andel invånare med eftergymnasial utbildning samt politiskt styre /ordförande posten i kommunfullmäktige*

Kommun	Andel (%) barn i fristående förskolor	Skattekraft i kommunen Riket: 262 711	Invånare 25-64 år, andel (%) med eftergymnasial utbildning. (Alla kommuner 37 %)	Politiskt styre. Det parti som har ordförandeposten i kommunfullmäktige
Arvika	5	226 403	35	S
Bjuv	6	210 305	26	SD
Emmaboda	7	222 509	30	C
Gagnef	5	228 498	35	C
Götene	5	238 825	33	ÖP
Hylte	5	218 908	26	S
Gislaved	7	238 636	28	S
Hammarö	7	270 181	59	S
Lessebo	7	202 900	32	S
Ludvika	6	233 059	36	S
Mariestad	6	237 136	37	M
Mjölby	5	240 428	37	S
Nordanstig	5	211 703	31	S
Pajala	6	232 163	27	S
Piteå	5	257 160	40	S
Ragunda	7	213 902	20	S
Rättvik	6	224 798	33	C
Sandviken	4	240 392	43	S
Skara	6	239 369	35	C
Skellefteå	5	257 129	43	S
Sotenäs	7	269 471	34	SD
Strömstad	6	208 316	32	S
Strömsund	5	212 777	27	S
Sölvesborg	7	241 417	36	S
Tjörn	5	284 654	42	L
Vetlanda	6	226 747	32	M
Vingåker	5	212 290	27	M
Åre	7	233 984	47	S

Strukturell kvalitet i kommunernas fristående och kommunala förskolor

Skillnaden mellan enskild och kommunal huvudman är tydlig. De flesta siffror är röda, se nedanstående tabell. De fristående förskolorna har sämre värden. Denna tendens i materialet stärks med allt större andel barn i förskolor med enskilda huvudmän. Några undantag finns, däribland Sölvesborgs kommun, med över genomsnittliga värden på båda kvalitetsfaktorerna för den fristående verksamheten. Tillgången på förskollärare i kommunen är givetvis av avgörande betydelse, vilket visas genom en samvariation mellan värdena i den kommunala och fristående verksamheten. Dock så att utfallet generellt är positivare för den kommunala verksamheten.

Andelen heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen varierar från 5 % i Gagnef i fristående förskola, till 71 % i Hammarö i den kommunala förskolan. Spridningen inom gruppen fristående är mycket stor. Den varierar från 5 % i Ragunda, som nämnts ovan, till 71 % i Sölvesborg, 76 % i Nordanstig och 100 % i Lessebo. Ragunda har parallellt med den låga andelen heltidstjänster för förskollärare extremt högt antal barn/legitimerad förskollärare, 118 stycken. Det rör sig i dessa mindre kommuner om

begränsade underlag, med få anställda. Spridningen är dock karakteristisk och genomgående i materialet.

Tabell 2b. Strukturella kvalitetsfaktorer i kommuner med en andel barn i fristående förskolor på 5-7 %. (Siffran inom parentes anger värdet för den kommunala förskolan i respektive kommun).⁵⁸

Kommun .	Andel (%) barn i fristående förskola av de som går i förskola. Alla kommuner medel: 15%.	Andel (%) heltids-tjänster i förskolan med förskollärexamen. Medel: Fristående 35 % Kommunal 49 %	Förskollärartäthet: Antal barn / leg. förskollärare. Alla kommuner medel: Fristående: 17 barn, Kommunal: 11 barn
Arvika	5	42 (49)	13 (8)
Bjuv	6	32 (55)	21 (9)
Emmaboda	7	30 (57)	13 (8)
Gagnef	5	5 (35)	23 (15)
Götene	5	42 (51)	13 (11)
Hylte	5	31 (46)	24 (14)
Gislaved	7	49 (48)	8 (10)
Hammarö	7	54 (71)	8 (6)
Lessebo	7	100 (44)	7 (10)
Ludvika	6	26 (38)	20 (14)
Mariestad	6	50 (66)	12 (8)
Mjölby	5	41 (49)	16 (10)
Nordanstig	5	76 (62)	8 (9)
Pajala	6	i.u (27)	i.u (16)
Piteå	5	41 (58)	10 (9)
Ragunda	7	5 (37)	118 (9)
Rättvik	6	23 (49)	16 (9)
Sandviken	5	31 (65)	14 (9)
Skara	6	28 (51)	16 (11)
Skellefteå	5	35 (42)	11 (13)
Strömstad	6	17 (34)	17 (16)
Strömsund	5	i.u (29)	i.u. (16)
Sölvesborg	7	71 (54)	9 (10)
Tjörn	5	17 (42)	12 (13)
Vetlanda	6	23 (54)	21 (9)
Vingåker	5	12 (36)	14 (15)
Åre	7	36 (28)	10 (16)

Kommuner där 8-10 % av barnen går i fristående förskolor (32 stycken)

Sammanfattning: Denna kommungrupp består av mindre kommuner med lägre skattekraft och utbildningsnivå, med fler undantag än de tidigare grupperna. Merparten har socialdemokratisk ledning. Flera av kommunerna har högre värde än de genomsnittliga vad gäller andel heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen. Det gäller för 15 kommuner vad avser deras enskilda förskolesektor, och för 18 vad avser den kommunala. Spridningen är stor, från 13 % till 69 % heltidstjänster för förskollärare.

Socio-ekonomiska faktorer och politiskt styre

I denna grupp är bilden mer varierad. Här ingår fler större kommuner än i de tidigare, och fler med utbildningstraditioner som exempelvis Gävle, Karlstad, Norrköping och Vänersborg. 12 av de 32 kom-

⁵⁸ Merparten av den statistik som presenteras är hämtad från KOLADA, som drivs av "Rådet för främjandet av kommunala analyser.

munerna har en högre andel invånare med eftergymnasial utbildning än den genomsnittliga. Skattekraften i kommunerna är, liksom i de tidigare grupperna, lägre än den genomsnittliga, med två undantag, Lomma och Kiruna.

Lomma utgör generellt ett avvikande exempel i denna grupp med en påfallande låg andel fristående förskolor i en borgerlig resursstark kommun, med höga värden både vad gäller skattekraft och utbildningsnivå och med moderat (M) ledning i kommunen. Detta kan relateras till en kommunalpolitik som prioriterat kommunal huvudman inom skolväsendet. Detta har särskilt gällt grundskolan, där enskild huvudman helt saknas i Lomma. De fristående förskolorna är här framför allt föreningsdrivna ideella Montessori-förskolor, dvs pedagogiskt inriktade alternativ och föräldrakooperativ. Variationen av juridiska former för de fristående förskolorna är större i denna grupp och här återfinns även exempel på (mindre) aktiebolag (se nedan).

Socialdemokraterna (S) innehar ordförandeposten i nitton av kommunerna, Moderaterna (M) i åtta, Centern © i tre och Sverigedemokraterna (SD) i två.

Tabell 3a *Kommuner med en andel barn i fristående förskolor på mellan 8-10 %, skattekraft, andel invånare med eftergymnasial utbildning samt politiskt styre /ordförande posten i kommunfullmäktige.*

Kommun	Andel (%) barn i fristående förskolor	Skattekraft i kommunen Riket: 262 711 ⁱ	Invånare 25-64 år, andel (%) med eftergymnasial utbildning. Alla kommuner: 37 %	Politiskt styre: Det parti som har ordförandeposten i kommunfullmäktige
Ale	8	258 018	42	S
Avesta	9	230 942	29	S
Bengtstors	11	210 030	30	M
Borgholm	10	223 657	35	S
Borås	8	242 467	42	S
Bräcke	9	212 241	28	S
Eslöv	8	234 744	42	S
Forshaga	9	228 498	38	S
Gävle	8	250 668	44	S
Karlshamn	9	237 377	41	M
Karlskoga	8	243 005	35	M
Karlstad	11	249 371	54	S
Kiruna	8	299 533	33	S
Krokom	11	232 378	43	S
Lomma	10	340 744	72	M
Lysekil	8	257 820	36	S
Mark	9	235 358	36	S
Munkedal	8	221 837	29	SD
Mönsterås	9	231 209	32	C
Norrköping	10	241 271	44	M
Ockelbo	8	217 640	29	S
Oxelösund	9	229 446	30	M
Sollefteå	10	215 343	32	C
Sundsvall	10	259 970	45	S
Tanum	9	233 043	34	M
Tranemo	8	234 596	30	S
Vilhelmina	8	216 356	28	S
Vindeln	8	216 356	33	S
Vänersborg	9	232 856	42	S

Värnamo	9	253 636	36	M
Örkelljunga	8	216 412	29	SD
Örnköldsvik	10	246 089	41	C

Strukturell kvalitet i kommunernas fristående och kommunala förskolor

Flera av kommunerna har högre värde än de genomsnittliga, vad gäller andel heltidstjänster i förskolan med förskollärarexamen. Det gäller för 15 av de 32 kommunerna vad avser den enskilda förskolesektorn, och för 18 av kommunerna vad avser deras kommunala förskolor. I såväl Borgholm som Karlskoga är andelen heltidstjänster för förskollärare över 50 %, både med enskild och kommunal huvudman.

Skillnaderna mellan fristående och kommunala huvudmän och spridningen i kvalitetsfaktorerna är mycket framträdande. I endast två av de 29 kommunerna, i Kiruna och Ockelbo, är skillnaden till fördel för den enskilde huvudmannen. Andel heltidstjänster varierar från 13 % i fristående förskola i Munkedal till 68 %, i samma kommun i den kommunala verksamheten. Karlshamns kommun har på liknande sätt 68 % heltidstjänster för förskollärare i den kommunala förskolan, och 38 % i den fristående.

Antal barn/legitimerad förskollärare varierar också stort. Från 7 barn/förskollärare i kommunal förskola i både i Munkedal och Karlshamn, till 20 i Oxelösund, 22 i Karlshamn och 30 i Krokomb i den enskilda förskolesektorn.

Tabell 3b. Strukturella kvalitetsfaktorer i kommuner med en andel barn i fristående förskolor på 8-10 %. (Siffran inom parentes anger värdet för den kommunala förskolan i respektive kommun).

Kommun.	Andel (%) barn i fristående förskola i kommunen av de som går i förskola. Genomsnitt riket 15%.	Andel (%) heltidstjänster i förskolan med förskollärarexamen Alla kommuner medel: Fristående: 35 % Kommunal: 49 %	Förskollärartäthet Antal barn / legitimerad förskollärare. Alla kommuner medel: Fristående: 17 barn, Kommunal: 11 barn
Ale	8	29 (49)	17 (12)
Avesta	9	30 (31)	19 (14)
Bengtstors	11	42 (65)	12 (8)
Borgholm	10	59 (60)	6 (9)
Borås	8	48 (51)	10 (10)
Bräcke	9	15 (33)	19 (13)
Eslöv	8	36 (52)	15 (11)
Forshaga	9	36 (59)	18 (8)
Gävle	8	32 (56)	12 (10)
Karlshamn	9	32 (68)	22 (7)
Karlskoga	8	54 (57)	9 (12)
Karlstad	11	44 (66)	10 (8)
Kiruna	8	27 (2)	18 (21)
Krokomb	11	16 (42)	30 (11)
Lomma	10	46 (54)	12 (11)
Lysekil	8	23 (51)	13 (11)
Mark	9	37 (50)	14 (9)
Munkedal	8	13 (68)	16 (7)
Mönsterås	9	26 (53)	16 (9)
Norrköping	10	35 (50)	15 (10)
Ockelbo	8	59 (47)	7 (9)
Oxelösund	9	20 (51)	20 (11)
Sollefteå	10	34 (46)	15 (11)

Sundsvall	10	38 (42)	14 (11)
Tanum	9	25 (42)	17 (13)
Tranemo	8	38 (47)	11 (10)
Vilhelmina	8	22 (33)	17 (11)
Vindeln	8	39 (43)	9 (10)
Vänersborg	9	46 (54)	10 (10)
Värnamo	9	28 (53)	16 (11)
Örkelljunga	8	49 (52)	10 (10)
Örnsköldsvik	10	42 (61)	11 (9)

Enskilda huvudmän: En hög andel idéburna

Sammanfattningen gäller kommungrupperna där 1-10 % av barnen som går i förskola går i fristående förskolor i kommunen.

De idéburna förskolorna dominerar helt. Hos kommunerna med lägst andel barn i fristående förskolor, finns endast idéburna förskolor. Hos de med större procent finns även mindre aktiebolag och i något fall även koncernförskola. Här föreligger generellt en skillnad mot senare kundorienterade alternativ. Pedagogiken har en inriktning, en orienteringen mot barnet och barnperspektivet är framträdande. Presenterat innehåll och arbetssätt är valda i förhållande till inriktning, förskoletraditioner och läroplanen. Anknytningen till styrdokumentet är återkommande till skillnad från mönstret hos de vinstdrivna verksamheterna.

Driftsformer

De ideella idéburna förskolorna dominerar. Här ska ofta förekommande driftsformer exemplifieras. Skillnaderna mellan de idéburna och de vinstdrivande är framträdande i hela studien.

Föräldra- och personalkooperativ

Föräldra- och personalkooperativ intar en framträdande ställning. Kooperativen utgörs oftast ekonomiska föreningar. Medlemmarna (föräldrar eller anställda) äger gemensamt och ansvarar för verksamheten.

Kooperativen utgjorde ett svar på en omfattande brist på förskola under framför allt 1980-talet. Deras förutsättningar förstärktes med friskolereformen. Kooperativens historia framhålls i presentationerna, liksom att de ofta utvecklats av ”eldsjälar”, med många års engagemang i verksamheterna. Förskolorna representerar både person- och idéburna verksamheter.

Välkommen till Järnstagården i Nordingrå! Vi driver vår förskola och vårt fritidshem som föräldrakooperativ,..Här är det barnen, föräldrarna och vår fantastiska personal som tillsammans formar verksamheten....Barnen är i centrum, och omsorgen om miljön, precis som när vi startade för 30 år sedan.⁵⁹

I snart 40 år har föräldrakooperativet Tassen funnits på Hammarö och gett många barn en trygg start i livet utanför hemmet. Med en liten barngrupp i åldrarna 1-6 år driver våra fyra pedagoger verksamheten med engagemang, nyfikenhet och alltid med barnets bästa i fokus.⁶⁰

Förskolan Skattkammaren är en fristående förskola på Bärstad, Hammarö. Skattkammaren startade 1991, hösten 2021 firade verksamheten 30 år. Här arbetar 4 pedagoger med en barngrupp på ca 19 barn/.../Vi har en stor gård anpassad för varierande utomhusaktiviteter och skogen runt hörnet där vi gör återkommande utflykter/.../.Verksamheten har ett ständigt pågående tema med Hållbar utveckling, där barnen tillsammans får kunskap kring hur människan och naturen lever i symbios.⁶¹

⁵⁹ <https://www.jarnstagarden.se> Hämtad 260202

⁶⁰ <https://www.hammarotassen.se> Hämtad 260125

⁶¹ <https://forskolansskattkammaren.nu> Hämtad 260130

Pedagogiska inriktningar : Montessoripedagogik

Den inriktning/pedagogik/idé om lärande som är mest företrädd är Montessoripedagogiken.

Montessoris idé om inläring handlar om att gå från det konkreta till det abstrakta och från helheten till delarna. ”Hjälp mig att göra det själv”.⁶²

Montessoripedagogiken återfinns i alla kommuntyper. 2 300 barn deltar i verksamheterna, som har sammanlagt 550 anställda.⁶³ Montessoripedagogiken har en 100-årig tradition i svensk förskola. Den finns nu i såväl vinstdrivna som i inte vinstdrivna juridiska former.

Montessoriförskolan Cosmos i Karlstad startades 1996. De framhåller ”förskolan där barnet står i centrum”, en barncentrerad verksamhet.

Hos oss får varje barn undersöka, upptäcka, lära, leka, vila, utvecklas och växa utifrån sina egna förutsättningar. Vår verksamhet genomsyras av Montessoripedagogiken, där barn och pedagoger arbetar tillsammans i en trygg och inspirerande lärmiljö. Vi främjar barnens utveckling språkligt, socialt, känslomässigt och motoriskt, med stort fokus på delaktighet, inflytande och självständighet. /:::/

”Cosmos leds av en styrelse som är verksamhetens huvudman. Vi är en icke vinstdrivande förskola utan ägare eller externa huvudmän som tar ut ekonomisk ersättning. Eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten för att fortsätta utveckla kvaliteten och skapa en trygg, inspirerande och meningsfull förskola för alla barn. Bland annat har vi investerat i en egen elektrisk förskolebuss med högsta säkerheten, bilbarnstolar och tonade rutor (för att skydda från stark sol) som används för att ta med barnen på utflykter till bl.a. skogen, en bondgård eller park. Vi investerar i våra barns lärmiljö helt enkelt på många sätt”.⁶⁴

Konfessionella inriktningar

De konfessionella förskolorna i materialet utgörs framför allt av förskolor med kristen profil. De finns i Svenska Kyrkans och många olika frikyrkors regi. Enligt skollagen (2010:800) ska undervisningen vara icke-konfessionell, medan utbildningen i övrigt får ha en konfessionell inriktning. I dessa kommungrupper finns många exempel på förskolor med konfessionell inriktning. I presentationer på hemsidorna beskrivs andakter, bönestunder eller annan form av religionsutövning. Den konfessionella inriktningen och de konfessionella inslagen i utbildningen framstår som det mest centrala i presentationen av respektive förskola.

Kyrkbackens förskola är en fristående, personalkooperativ och familjär förskola som ligger i församlingshemmet i centrala Hyltebruk... har en kristen profil. Detta innebär bland annat att barnen ber bordsbön vid måltider, sjunger kristna sånger (utöver de vanliga barnvisorna) och lyssnar på berättelser ur barnens bibel en gång i veckan.⁶⁵

Skolföreningen Växa står bakom Björkskolan, Bruksskolan, Björkbackens förskola och Bruks förskola. Skolföreningen drivs som ideell förening med syfte att bedriva utbildning på kristen värdegrund. Föreningens medlemmar är Pingstkyrkan i Skellefteå och Brukskyrkan i Ursviken.⁶⁶

⁶² <https://www.gislavedmontessori.se/om-oss/montessoriforskolan/> Hämtad 260203

⁶³ <https://www.montessorisverige.se> Hämtad 260217

⁶⁴ <https://www.cosmoskids.se> Hämtad 260318

⁶⁵ <https://www.hylte.se/barn-och-utbildning/forskola/vara-forskolor/kyrkbackens-forskola-hyltebruk> Hämtad 260202

⁶⁶ <https://skolforeningenvaxa.se/om-skolforeningen/>

Inriktning på natur, miljö, utomhuspedagogik

Dessa teman är återkommande genom förskolans historia. Barn ses som närmare naturen och utvecklas och genom närhet till naturen, liksom av rörelse och utomhuspedagogik.^{67 68}

Förskolan Viby I ur och skur är en fristående förskola. Den ligger vackert belägen på landsbygden, i anslutning till Viby församlingshem. Omgivningen runt förskolan består av den lilla kyrkbyn, Vibysjön och ängs- och åkermark. Förskolan har plats för 17 barn. De bedriver utomhuspedagogik med en tydlig miljöprofil.⁶⁹

Inriktning: Nationella minoriteter, traditioner och kultur

Förskolan har ett lagstadgat uppdrag att stödja barn som tillhör nationella minoriteter, inklusive urfolket samerna, att utveckla sitt språk och sin kultur. Barnkonventionen framhäver att barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion. Här ska ett exempel på denna typ av förskola ges genom förskolan Skierri.

Skierri förskola har verksamhet för barn 1-5 år. Utbildningen är utformad och profilerad efter samernas behov, som tar tillvara och utvecklar det samiska språket, kulturen, traditioner och traditionell kunskap.

Utöver Läroplan för det offentliga skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) och Läroplan för förskolan (Lpfö 18) styrs Sameskolan och samiska förskolor av Sameskolstyrelsens planer. Där uttrycks det att samisk utgångspunkt ska läggas på undervisningen för att konkretisera de nationella målen.⁷⁰

Inriktning språk och språkutveckling

Vikten av barns språk och språkliga utveckling är mycket aktuell, inte bara i Sverige utan även internationellt. I Sverige har frågan om *vilket* språk hamnat i fokus. Rätten ”till sitt språk” (Barnkonventionen), motsägs i aktuell politik. Det svenska språket och dess ställning är nu mycket markerat. Parallellt återfinns de mångåriga motsägelserna i forskning och debatt om hur flerspråkighet bäst utvecklas.

Regeringens tidigare nämnda tilläggsdirektiv till utredningen om ”En likvärdig förskola med språkförskola”⁷¹ innebar att utredningens uppdrag förändrades ”...så att den även ska lämna förslag om hur det kan upplysas i skollagen om att det följer av språklagen att språket i skolväsendet är svenska”.

Direktiven synes motsäga Barnkonventionen, särskilt artikel 30.⁷² De motsäger även förskolans lagstadgade uppdrag att stödja nationella minoriteter, bland annat vad gäller att utveckla sitt språk. År 2025 publicerade Riksrevisionen en granskning gällande minoritetsspråken i Sverige, och framhöll att statens insatser för att stödja dessa är otillräckligt. Målet är att hålla minoritetsspråken levande, konstaterar Riksrevisionen (RiR 2025:16).⁷³

⁶⁷ Halldén, Gunilla (red) (2009). Naturen som symbol för den goda barndomen. Carlssons bokförlag.

⁶⁸ Andersson, Elsa (2026). Frihetens rumsliga villkor: förskolans miljö som en styrningsteknologi. (avh). Malmö universitet.

⁶⁹ <https://www.hallsberg.se/skola-och-forskola/forskola/vara-forskolor/forskolan-viby-i-ur-och-skur.html> Hämtad 260202

⁷⁰ <https://sameskolstyrelsen.se/skola-utbildning/forskola/>

⁷¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2025/12/dir.-2025102> Hämtad 260203

⁷² <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> Hämtad 260306

⁷³ <https://www.riksrevisionen.se/download/18.550bb5dc1970b2591d17f5d/1748436930926/RiR-2025-16-rapport.pdf> Hämtad 260304

Det föreligger många exempel på tvåspråkiga förskolor i Sverige, bland annat exemplifierat av ovanstående Montessoriförskola Cosmos. De har företrädesvis enskilda huvudmän. Flera av dem är vinstdrivna verksamheter. Bland de svensk-engelska finns Happy Kids⁷⁴ och Tellusbarn⁷⁵, tillhörande Telluskoncernen (se nedan). Bland de svensk-arabiska finns Al-Salamahskolan⁷⁶, med såväl förskola, grundskola som fritidshem, och bland de svensk-tyska den Tyska Skolans Förskola.⁷⁷ Variationen är stor och som Riksrevisionen konstaterar, så finns ingen statistik över detta område (RIR:16, s. 60).

Mindre aktiebolag och koncerner

I kommungruppen med 8-10 % barn i fristående förskola återfinns mindre aktiebolag och även en koncern. Här finns exempelvis ”Friförskola Utflex AB” och ”Broholm Education AB”, samt den mest spridda koncernen inom förskolan, den norskägda ”Norlandia”. De allra flesta huvudmännen representerar dock mindre verksamheter.

Friförskola Utflex AB

Skellefteå Friförskola Utflex AB är verksam inom förskol utbildning och hade totalt 9 anställda 2024.⁷⁸

Broholm Education AB

Broholmskolan är en fristående förskola och skola för barn och elever i åldrarna 1-16 år. Vi har en förskola/grundskola i Jung, en förskola och en grundskola i Lidköping. Sammanlagt har vi ca 500 barn och elever i våra verksamheter.⁷⁹

Broholm Education AB .../ Sedan 1 juli 2024 är Broholm Education AB huvudman för Broholmskolan Lidköping och Jung.⁸⁰

Broholm Educations grundare, Marie Pilfalk, är sedan april 2025 ordförande i Almega Utbildning. Hon lyfter där särskilt de små friskolornas perspektiv:

Jag hoppas på att kunna bidra med de små friskolornas perspektiv. De allra flesta fristående skolor och förskolor är små verksamheter som drivs av eldsjälar. De ger många elever en plats i ett tryggt sammanhang där alla kan komma till sin rätt. Det har inte kommit fram i debatten. Samtidigt är det just de mindre skolorna och förskolorna som är mest utsatta och vars existens sätts på spel av den hårda retoriken och politiken som förs mot friskolor, fortsätter hon.⁸¹

Norlandia Förskolor Spira är etablerad i Gävle, som ingår i denna kommungrupp. Gävle har högre andel invånare med eftergymnasial utbildning än den genomsnittliga. Koncernen Norlandia ägs av och är en del av den norska bolaget Health and Care AS. Norlandia har förutom förskola också vård- och omsorgsboenden på orten. Tilltalet i beskrivningen av verksamheten är påtagligt annorlunda än hos de idédrivna förskolorna. Från den småskalighet som karakteriserat förskole- och skolbolagen i de tidigare exemplen,

---

⁷⁴ <https://www.happykids.se/bilingualism> Hämtad 260304

⁷⁵ <https://tellusbarn.se/profiler/tvasprakiga-forskolor/> Hämtad 260304

⁷⁶ <https://www.alsalamahskolan.com> Hämtad 260304

⁷⁷ <https://forskola.stockholm/hitta-forskola/forskola/tyska-skolans-forskola> Hämtad 260304

⁷⁸ <https://www.allabolag.se/foretag/skelleftea-friforskola-utflex-ab/skelleftea/dagbarnvard/2K33PJQI63ILP> Hämtad 260207

⁷⁹ <https://broholmskolan.se> Hämtad 260130

⁸⁰ <https://broholmskolan.se/information/organisation/> Hämtad 260134

⁸¹ <https://www.almegautbildning.se/2025/04/29/marie-pilfalk-ny-ordforande-i-almega-utbildning/> Hämtad 260130

så representerar Norlandia den storskalighet som kommit att bli allt mer dominerande inom förskolans område. Förskolan sätter också fokus på vårdnadshavarna. Tilltalet blir kundorienterat.

Vi vill ge ditt barn lust till lek och lärande, nya upptäckter och rörelseglädje. Vår egen kock bjuder på dagliga smakupplevelser och energi. Pedagogerna deltar i jakten på kunskap, leder rörelselekar och lär ditt barn om vikten av att leva hållbart. Och med våra familjetjänster underlättar vi din vardag.

Så skapar vi en trygg och stimulerande förskolemiljö.

Vi är måna om att både du som förälder och ditt barn ska trivas hos oss. På den här sidan berättar några föräldrar om hur de och sina barn trivs med Norlandia Förskolor.⁸²

Kommuner med hög och mycket hög andel barn i fristående förskolor (32 + 7 stycken)

Sammanfattning: Merparten av kommunerna har högre skattekraft än genomsnittligt i Sverige, i flera fall betydligt högre. Tendensen är att ju rikare kommunen är desto större är andelen barn i fristående förskolor. Andelen invånare med eftergymnasial utbildning är högre än genomsnittligt. Majoriteten av kommunerna är borgerliga och leds av Moderaterna (M). Variationen följer samma mönster som i de tidigare kommungrupperna. Skillnaden mellan kommunal och fristående aktör är till den enskilda huvudmannens nackdel.

Värdena på kvalitetsindikatorerna är lägre och mycket lägre än genomsnittligt vad avser heltidstjänster för förskollärare, och högre eller mycket högre vad gäller barnantal per lärare.

I gruppen med högst andel barn i fristående förskolor är andelen heltidstjänster för förskollärare sammantaget lägst. Dock föreligger här ett markant undantag, Vellinge kommun, som både i fristående och kommunal sektor har betydligt bättre värden på kvalitetsindikatorerna än övriga kommuner.

De vinstdrivande förskolorna är helt dominerande, med flera större koncerner representerade. I dessa är skolformen förskola i många fall kombinerad med andra skolformer och/eller andra branscher. Detta är specifikt för kommunerna med hög eller mycket hög andel barn i fristående förskolor. Fokus på sedvanliga strukturella och processuella kvalitetsfaktorer är ersatt av kvalitetsredovisningar relaterade till vårdnadshavarnas bedömningar.

Över genomsnittlig skattekraft och utbildningsnivå

I kommungruppen med en andel barn i fristående förskola på 30-49 % ingår 32 kommuner. I kommungruppen med 50-94 % ingår 7 kommuner. De presenteras i tabellform både som en grupp och med särredovisningar.

Kommunerna i dessa grupper har högre skattekraft än genomsnittligt i Sverige. De har även större andel invånare med eftergymnasial utbildning än genomsnittligt, med sex undantag (Norrtälje, Tomelilla, Ljusdal, Torsås, Sjöbo, Flen). Majoriteten av kommunerna är borgerliga och leds av moderaterna. De representerar inte befolkningsmässigt stora kommuner, vilket ofta framförs, men finns med flera exempel från storstadsområden och i fem kommuner i Skåne (Vellinge, Staffanstorp, Höganäs, Höör och Tomelilla). De senare är alla borgerliga kommuner med moderaterna (M) i kommunledning och i de flesta fall kännetecknade av högre utbildningsnivå och/eller skattekraft. Av de med lägst disponibel inkomst ligger fem i Skåne. Analysen kan drivas vidare om var inom kommunerna som kommunala respektive fristående förskolor är lokaliserade, här görs den endast på kommunbasis.

---

⁸² <https://norlandiaforskolor.se/foraldrar-berattar> Hämtad 260130

Tabell 4a. Kommuner med hög respektive mycket hög andel barn i fristående förskolor rangordnade efter andel barn i fristående förskolor, skattekraft, andel invånare med eftergymnasial utbildning samt politiskt styre /ordförande posten i kommunfullmäktige.

Kommun	Andel (%) barn i fristående förskolor	Skattekraft i kommunen Riket: 262 711	Invånare 25-64 år, andel (%) med eftergymnasial utbildning. M: 37 %	Politiskt styre. Det parti som har ordförandeposten i kommunfullmäktige.
Täby	91	368 749	66	M
Vallentuna	70	298 473	51	M
Vellinge	70	328 713	58	M
Upplands Väsby	69	259 297	44	S
Sollentuna	63	337 997	62	M
Nacka	54	353 942	63	M
Norrtälje	53	242 295	34	S
Solna	47	350 814	68	S
Salem	47	273 631	48	S
Danderyd	45	496 306	76	M
Staffanstorps	45	267 231	54	M
Österåker	44	303 556	48	M
Ekerö	43	337 257	53	S
Höganäs	43	266 967	48	M
Vaxholm	43	351 806	59	M
Knivsta	40	283 176	54	Knivsta NU
Uddevalla	39	242 487	41	SD
Ljusdal	39	220 689	29	M
Höör	38	239 387	47	M
Stockholm	38	341 955	63	S
Tomelilla	37	216 603	29	M
Helsingborg	36	249 773	47	M
Lidingö	36	424 419	68	M
Uppsala	35	258 913	60	S
Värmdö	35	308 556	49	S
Öckerö	35	285 746	45	KD
Haninge	35	249 227	37	S
Värmdö	35	308 556	49	S
Öckerö	35	285 746	45	M
Simrishamn	34	234 785	38	M
Tyresö	34	302 244	47	S
Enköping	33	246 748	37	M
Torsås	33	214 329	32	?
Västerås	32	259 938	48	S
Huddinge	32	278 599	50	S
Leksand	32	236 335	40	M
Sjöbo	31	234 839	32	M
Flen	31	210 867	30	S
Ystad	30	250 576	45	M

Strukturell kvalitet i kommunernas fristående och kommunala förskolor

Resultaten visar stor spridning både mellan enskild och kommunal huvudman och mellan kommunerna.

Variationen följer samma mönster som i de tidigare grupperna. Skillnaden mellan kommunal och fristående aktör är genomgående, till den enskilda huvudmannens nackdel. Endast en kommun avviker

från detta mönster, Uppsala kommun, med marginella skillnader. Skillnaderna kan vara stora, som exempelvis i Norrtälje.

Tabell 4b. Strukturella kvalitetsfaktorer i kommuner med en andel barn i fristående förskolor på 30-49%.
(Siffran inom parentes anger värdet för den kommunala förskolan i respektive kommun)

Kommun	Andel (%) barn i fristående förskola i kommunen av de som går i förskola. Genomsnitt riket 15%.	Andel (%) heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen. Alla kommuner medel: Fristående: 35 % Kommunal: 49 %	Förskollärartäthet Antal barn / legitimerad förskollärare. Alla kommuner medel: Fristående: 17 barn Kommunal: 11 barn
Solna	47	24 (35)	22 (14)
Salem	47	26 (36)	21 (15)
Danderyd	45	22 (38)	28 (14)
Staffanstorps	45	38 (47)	16 (12)
Österåker	44	25 (36)	22 (17)
Ekerö	43	29 (32)	21 (18)
Höganäs	43	28 (66)	20 (10)
Vaxholm	43	25 (34)	21 (15)
Knivsta	40	29 (39)	16 (13)
Uddevalla	39	39 (57)	40 (10)
Ljusdal	39	35 (57)	13 (10)
Höör	38	25 (60)	20 (10)
Stockholms stad	38	31 (34)	16 (15)
Tomelilla	37	44 (68)	12 (11)
Helsingborg	36	33 (61)	15 (09)
Lidingö	36	26 (30)	18 (19)
Haninge	35	23 (29)	23 (20)
Uppsala	35	37 (36)	13 (16)
Värmdö	35	26 (34)	22 (16)
Öckerö	35	29 (55)	17 (10)
Simrishamn	34	24 (56)	20 (9)
Tyresö	34	31 (33)	19 (16)
Enköping	33	27 (37)	19 (13)
Torsås	33	47 (74)	11 (7)
Västerås	32	33 (41)	22 (13)
Huddinge	32	23 (36)	22 (15)
Leksand	32	28 (51)	18 (11)
Sjöbo	31	50 (58)	10 (10)
Flen	31	14 (52)	37 (11)
Ystad	30	32 (71)	13 (8)

Tabell 4c. Strukturella kvalitetsfaktorer i kommuner med en andel barn i fristående förskolor mellan 50-91%
(Siffrorna inom parentes anger värdet för den kommunala förskolan i respektive kommun).

Kommun	Andel (%) barn i fristående förskola i kommunen av de som går i förskola. Genomsnitt riket 15%.	Andel (%) heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen. Alla kommuner medel: Fristående: 35 % Kommunal: 49 %	Förskollärartäthet Antal barn / legitimerad förskollärare. Alla kommuner medel: Fristående: 17 barn Kommunal: 11 barn
Täby	91	26 (33)	20 (16)
Vallentuna	70	27 (33)	21 (17)
Vellinge	70	43 (59)	12 (9)
Upplands Väsby	69	21 (30)	27 (21)
Sollentuna	63	28 (37)	19 (15)
Nacka	54	27 (33)	19 (16)
Norrtälje	53	24 (41)	17 (11)

Kommunerna i denna grupp representerar områden med goda eller mycket goda socioekonomiska förhållande. De motsvarar socioekonomisk segregation med höga ojämlikhetsindex, enligt Boverkets segregationsbarometer.⁸³ I Täby och Vellinge föreligger exempelvis inga områden rubricerade som ”med socioekonomiska utmaningar” eller ”socioekonomiskt blandade”.

Förskollärargruppen en tydlig minoritet

De behöriga lärarna i förskolan är som lägst i denna grupp. Förskollärarna utgör en minoritet i förskolan. Det gäller i stort hela materialet, men är särskilt tillspetsat i de två kommungrupperna med högst andel barn i fristående verksamheter. Andelen heltidstjänster för förskollärare är mellan 1/4 och 1/5 -del av personalen i förskolorna med enskild huvudman. Skillnaden mellan kommunerna i gruppen är liten, utom i förhållande till Vellinge kommun. Där är satsningen på förskola och utbildad personal i förskolan uppenbar, oavsett huvudman.

Kommunerna med högsta valfrihetsindex i Sverige

Kommunerna representerar höga valfrihetsindex, där val av förskola utgör en aspekt. Exempelvis har Nacka kommun, med 54 % barn i fristående förskolor, högst ranking vad gäller valfrihetsindex enligt Svenskt Näringslivs beräkningar.⁸⁴ Nacka kommuns profil anger att de genom kundval ger invånarna inflytande över sin service, som då inkluderar förskola.⁸⁵ De städer som anges ha högt valfrihetsindex, sammanfaller väl med de kommuner som har störst andel barn i förskolor med enskild huvudman. Högst ligger Täby, följt av Solna, Stockholm, Sundbyberg, Österåker, Lidingö, Västerås, Danderyd och Helsingborg. Alla ingår i urvalet av kommuner i denna rapport. Gruppen motsvarar också Sveriges fem rikaste kommuner: Danderyd, Lidingö, Vellinge, Täby och Nacka.⁸⁶

Enskilda huvudmän: Koncerner och vinstdrivande förskolor dominerar

De större aktiebolagen och koncernerna inom skolväsendet är etablerade i dessa kommuner. Förskolan har varit intressant för skolföretagen, de har utgjort en inkörsport till bolagens/koncernernas utbud.

Likartade förskolebegrepp samt differentierande företagskoncept

Hos fristående aktörer liksom hos de kommunala återkommer förskolebegreppen ”*trygghet, trivsel, glädje*”, liksom ”*lek och lärande*”. Friskolebolagen använder inte bara dessa värdebärande förskolebegrepp, utan också och framför allt, företagsdifferentierande profilkoncept. Dessa begrepp är ofta luftiga, pedagogiskt och innehållsligt närmast intetsägande. De är inte kopplade till teori, metod, be-

---

⁸³ <https://segregationsbarometern.boverket.se> Hämtad 260325

⁸⁴ https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/infrastruktur/sjf9x9_rapport-kommunalt_valfrihetsindex_webbpdf_1240783.html/Rapport+Kommunalt_valfrihetsindex_webb2.pdf Hämtad 260219

⁸⁵ <https://www.nacka.se/kommun--politik/nyheter-kommun-politik/2025/09/nacka-rankas-som-den-kommun-med-mest-valfrihet-i-sverige/#:~:text=Nacka%20kommun%20vill%20genom%20kundvalet%20ge%20Nackaborna,den%20service%20som%20de%20har%20rätt%20till.> Hämtad 260219

⁸⁶ <https://efn.se/nya-siffror-har-ar-det-fattigast-och-rikast-i-sverige> Hämtad 260306

prövad erfarenhet eller vetenskaplig grund. Här ska exempel ges på denna kombinationen av det likriktade, det som förskola ska motsvara enligt gällande värden och normer och det företagsspecifika.

Dibber representerar en norskägd friskolekoncern. Dibbers förskolor marknadsförs både med det allmänt gällande - lekfullt lärande - och med koncernprofilen: *Dibbers lärvänner och Dibbers hjärtekultur*:

Dibber är ett värdegrundsdrivet skolföretag, vi erbjuder en modern pedagogik där varje skola får ha sin unika prägel.⁸⁷

På Dibber förskolor ska alla barn få uppleva hur viktiga de är, känna sig sedda, hörda och tagna på allvar. Vi lägger stor vikt vid lekfullt lärande, samspel och ”jag kan”.⁸⁸

I vårt arbete med att förverkliga läroplanens uppdrag tar vi stöd av våra sju lärvänner och ett program som vi kallar *Hjärtekultur*. Hjärtekultur är centralt i vårt pedagogiska arbete med barnen, i vår personalpolitik och i mötet med föräldrar och andra samarbetspartners.

Dibber är mest företrädd i Sollentuna kommun med 17 förskolor, samt i Huddinge och Helsingborg med 10 Dibberförskolor. Koncentrationen till särskilda kommuner, marknader, kännetecknar marknadsiseringen av förskolan.

Vittra är idag liksom många förskole-skolföretag, en del av den börsnoterade koncernen AcadeMedia sedan 2008. Vittra grundades i Sollentuna 1993 efter friskolereformen. Det återfinns bland annat i Vallentuna, kommunen med den näst högsta andelen barn i fristående förskola i Sverige. Vittras marknadsföring kombinerar centrala begrepp för svensk förskola (*språk, lärande, trygg start*) med att koppla till det unika, varumärket (*Vittraförmågorna, Vittrasamlingar*):

Alla barn och elever ska få uppleva glädjen av att lära sig mycket. Men det räcker inte med att bara lära sig nya saker – den personliga utvecklingen är minst lika viktig. Därför jobbar vi med något vi kallar för Vittraförmågorna, med fokus på att stärka både barnens personliga utveckling, samt ge dem strategier för att lära.

Vittraförmågorna utgör en viktig del i den individuella utvecklingen. Vi jobbar olika med detta beroende på ålder och varje barns förutsättningar. Vittraförmågorna är också givna områden att bearbeta och tillsammans träna på under Vittrasamlingar.⁸⁹

Noblaskolan, också en del av AcadeMedia, har 15 skolor och 8 förskolor. Den illustrerar det karakteristiska för flera skolkoncerner, att ha ”*utbildning i hela utbildningstrappan*”. En gång valt skolföretag, så kan valet vara gjort för barnets/elevernas skolgång till åk 9.⁹⁰ Noblaförskolan presenterar sig med centrala begreppen *trygghet/trivsel* och företagskonceptet, *Noblakoden*.

Att börja i förskolan är ett stort steg. Därför arbetar vi aktivt med trygghet, trivsel och relationer. Med hjälp av vårt gemensamma förhållningssätt – Noblakoden – skapar vi en förskolemiljö där varje barn känner sig sedd, hörd och viktig.⁹¹

⁸⁷<https://dibber.se/skolor> Hämtad 260204

⁸⁸ <https://dibber.se/forskolor/#sollentuna> Hämtad 260204

⁸⁹ <https://vittra.se/vara-forskolor/> Hämtad 260207

⁹⁰ <https://www.eniro.se/ulna+foruskolor++tranans+foruskola+taby/14565159/firma> Hämtad 200204

⁹¹ <https://noblaskolan.se/vara-forskolor/> Hämtad 20260207

ULNA, startade som friskola 2008 och köptes 2019 upp av skolkoncernen Atvexa AB, som har 159 förskolor och 39 skolor i Sverige, Norge och Tyskland.⁹² ULNA beskriver sin verksamhet med ledorden ”Utveckling, Lek, Närhet och Ansvar.”

ULNA - /.../Vi har 16 fristående förskolor i Alingsås, Nacka, Trollhättan, Täby och Uddevalla. ULNA strävar alltid efter att erbjuda de bästa förutsättningarna för att skapa trygghet för varje barn, vårdnadshavare och anställd. Detta lyckas vi med genom att låta barnen utvecklas i sin egen takt genom lek och nyfikenhet.

Avslutningsvis ska tre exempel ges, där det specifika i varumärket snarast utgörs av något som är del av förskolans uppdrag. *Må Bra förskolor* fokuserar *hälsa*, *Lärande förskolor* fokuserar *lärande* och *Tellusbarn* fokuserar *världsmedborgaren*.⁹³

Må Bra förskolor:

Vår vision är: Våra förskolor skall vara eftertraktade av våra kunder därför att barnen, föräldrarna och medarbetarna mår bra och trivs tillsammans.⁹⁴

Lärande förskolor:

Hos Lärande Förskola tror vi på att barn lär bäst när de får utforska, pröva och växa tillsammans. Lärandemodellen visar hur allt hänger samman. Från vardagens små stunder till de stora upptäckterna.⁹⁵

Tellusbarn:

Tellusbarns vision är att inspirera och utveckla framtidens världsmedborgare vilka rör sig mellan språk och kulturer.

Med högkvalitativa verksamheter ska Tellusgruppen förbereda nästa generation inför mötet med världen. Med kunskap, hållbara vanor och sunda värderingar ska barn och elever rustas inför ett möte med en värld som växer ihop, digitaliseras och som fungerar i harmoni med naturen.⁹⁶

Tellusbarn grundades 2007 och innehar 28 förskolor med cirka 2000 utbildningsplatser i Stockholms och Uppsala län.⁹⁷ Det ingår i det börsnoterade bolaget Tellusgruppen och exempel på Tellusbarn finns i områden med socioekonomiska utmaningar. Verksamheten har granskats av bland annat tidningen ETC⁹⁸ och kritiserats av oppositionsrådet Anton Lindgren (S) i Sollentuna:

Minns ni Hälsans förskola? Ja, den där förskolan som 2014 avslöjades med att servera barnen vatten och knäckebröd – inte för att det saknades pengar, utan för att ägarens vinst skulle maximeras. Då tänkte många med mig: ”Det där ska inte få hända igen”. Men oj, vad fel vi hade. Elva år senare står vi här med samma förskolekoncern, som återigen är i blåsväder. Den här gången i Sollentuna – min kommun.

Hur kan barn på Malmvägen tvingas gå i en undermålig förskola medan Sollentunabornas skattepengar går till att finansiera lyxtjänster för Stockholmseliten, undrar Anton Lindgren (S).
Dagens Samhälle juli 2025⁹⁹

⁹² <https://www.atvexa.se/om-atvexa> Hämtad 260315

⁹³ <https://www.skolverket.se/getFile?file=13295> Hämtad 260305

⁹⁴ <https://mabraforskolor.se> Hämtad 260204

⁹⁵ <https://www.larandeforskola.se/larandemodellen> Hämtad 260204

⁹⁶ <https://tellusgruppen.se/verksamhet/> Hämtad 260207

⁹⁷ <https://tellusbarn.se/vara-forskolor/> Hämtad 260204

⁹⁸ <https://www.etc.se/inrikes/koncern-lyfter-pengar-fraan-krisande-foerskolor-till-nanny-paa-lyxig-skybar> Hämtad 260204

⁹⁹ <https://www.dagensamhalle.se/opinion/debatt/det-ar-inte-en-mansklig-rattighet-att-fa-driva-forskola/> Hämtad 260204

Vårdnadshavarna i fokus

Samtliga aktörer i denna grupp lyfter fram vårdnadshavarna och deras bedömningar av verksamheten. Verksamheten, förskolan, presenteras som en välfärdsservice, erbjuden av välfärdsentreprenörer. Föräldrarnas kundnöjdhet framstår som den mest centrala informationen att kommunicera utåt. Den blir måttet på förskolans kvalitet. Exempel från Hagvidson.¹⁰⁰

99% av vårdnadshavarna trivs väl eller trivs mycket väl med att ha sitt barn på Hagvidsons förskola.
97% av vårdnadshavarna rekommenderar eller rekommenderar starkt sin förskola till andra vårdnadshavare.
99% av vårdnadshavarna är trygga eller mycket trygga med att ha sina barn på Hagvidsons förskola.

Ägarskapet skiftar

Mönstret från de idéburna förskolorna, med mångårig bakgrund knutet till samma huvudman, har avlösts av återkommande förändringar, genom bland annat försäljning och uppköp inom den vinstdrivna förskolesektorn. Det marknadsmässiga syftet kan vara att få sammanhållna utbildningssystem, från förskola till vuxenutbildning

Efter ett uppköp av Pysslingförskolor i den här aktuella kommungruppen intervjuas den nye Vd:n. Hans kommentarer illustrerar hur skolbolagen ser införlivandet av förskolor till sin utbildningskedja som långsiktigt viktigt. Förskolor kan bli en framgångsfaktor, då positionerna på en konkurrerande skolmarknad stärks.¹⁰¹ Tibble gymnasium och Täby friskola drivs av den börsnoterade utbildningskoncernen Cedergrenska.¹⁰² Den har liksom de flesta stora aktörerna utbildning på alla nivåerna, från förskola till gymnasieskola. Koncernen exemplifierar hur de stora vinstdrivna skolkomplexen byggdes upp under början av 2010-talet då skolmarknaden etablerades med de nya bestämmelserna om friskolor och fri etableringsrätt. Dess historik ger en komplex bild av skolkoncerners tillväxt.¹⁰³

Avslutande diskussion

Likvärdighet i förskolan har varit i fokus under flera decennier. Bristande förutsättningar för skollagens övergripande likvärdighetsmål har tydliggjorts såväl från skolmyndigheter och forskare som utifrån många lärares, pedagogers, skolledares och elevers erfarenheter.

Variationen av centrala kvalitetsfaktorer är mycket påtaglig, så som det framkommer i denna studie av fristående och kommunal förskola i 151 kommuner. Skolformen förskola är, som framhävts, svagt reglerad med få bindande föreskrifter, vilket ger utrymme för denna stora spridning. En systematisk och driftsformsrelaterad segregation kan konstateras påverka förutsättningarna för skolformen förskola. An-

---

¹⁰⁰ <https://hagvidson.se/v-ra-f-rskolor-ny/> Hämtad 260201

¹⁰¹ <https://www.mitti.se/nyheter/pysslingen-forskolor-lagger-ner-i-tabby-6.27.127168.9ec431e191/> Hämtad 260201

¹⁰² <https://www.cedergrenska.se> Hämtad 260315

¹⁰³ <https://www.cedergrenska.se/om-cedergrenska/historik/#::~:~:text=Under%202019%20förvärvade%20Cedergrenska%20Förskolan,2020%20förvärvades%20Marina%20Läroverket.> Hämtad 260322

delen utbildade förskollärare, liksom barnskötare, varierar mellan kommunal och fristående huvudman, och mellan olika juridiska former av fristående förskolor. Den är generellt, med undantag särskilt vad gäller de idédrivna, till de kommunala förskolornas fördel. Utbildade förskollärare och barnskötare ersätts av personal med ”övrig utbildning” och lägre lönenivåer.

En markant skillnad mellan idédrivna och vinstdrivna förskolor går genom hela materialet. Gruppen fristående förskolor är synnerligen heterogen med stora skillnader i förutsättningar, lokalisering, långsiktighet, professionsandelar. Då spridningen av strukturella kvalitetsfaktorer i skolväsendet är omfattande, är det angeläget komplettera de nationella medelvärdena med kommun- och även områdes-specifik statistik, samt relaterad till driftsform, för mer korrekt bild av den marknadsutsatta svenska förskolan/skolan.

En fragmenterad förskola

Likvärdigheten i förskolan undermineras av marknadsiseringen och de varierade kommunala förutsättningarna och prioriteringarna. En systematisk olikvärdighet i strukturella kvalitetsfaktorer mellan kommunala och fristående förskolor, och mellan kommunerna, splittrar och skapar en fragmenterad förskola. Den marknadsutsatta förskolan kännetecknas av segregering, effektivitetskrav och konkurrens mellan och inom kommunerna. Med minskat barnunderlag ökar konkurrensen och sårbarheten, särskilt i den mindre kommunens förskoleorganisationen.

Den professionella styrningen har försvagats av en minskad andel utbildade lärare i förskolan och etableringen av en växande vinstdriven förskolesektor med särskilt låg andel utbildade förskollärare och barnskötare. Det professionella ansvaret hos den minskande andelen förskollärare är dock väl förankrat genom utbildning och tradition. Detta bidrar till professionella dilemman med hög belastning och sjuknivå som följd. Kommunerna har utvecklat en omfattande sektor för stöd och kontroll av denna ”nya” förskola, med svagare professions- och läroplansstyrning och med en splittring i över 2000 huvudmän, med varierande kunskap om den utbildning de ansvarar för. En byråkratisering liksom juridifiering är markant och personal- samt kostnadsdrivande för kommunerna.

Hur hålla samman en konkurrerande sektor?

Samverkan mellan huvudmän, mellan enheter, har lyfts som en möjlighet till förbättrad likvärdighet och utveckling av verksamheten. Nordiska studier visar hur kommunala kvalitetsnätverk kan påverka praxis och motverka en inte avsiktlig variation. Här uppstår dock en motsättning i förhållande till de logiker, som är karakteristiska för en marknadsutsatt verksamhet. Studierna visar hur marknadsisering aktivt omformar sektorn och skapar motsättning och konkurrens mellan olika förskoleaktörer.^{104 105}

I en tidigare studie har vi undersökt några specifika samverkansplattformar: Ifous (Innovation, forskning och utveckling för skola och förskola) respektive ULF (Utbildning, lärande och forskningsprojekt /nätverk).¹⁰⁶ Båda är öppna för alla huvudmän inom förskola och skola och utgör nationella

---

¹⁰⁴ Haugset, A. S., & Finne, H. (2024/2023)..

¹⁰⁵ Henrekson, E. (2023).

¹⁰⁶ <https://journals.oru.se/uod/article/view/2341> Hämtad 260218

samverkanssatsningar och uppdrag. I fokus stod vad som kännetecknar förskolesektorns medverkan i FoU-program i arrangemang av Ifous, samt i projekt och nätverk i arrangemang av ULF under åren 2017-2023.

Resultaten visade på ett segregerat deltagande. För de kommunala huvudmännen var deltagandet relaterat till kommunernas storlek, utbildningsnivå och ekonomiska förmåga/skattkraft. Flera av huvudmännen lyfte också deltagande som en konkurrensfördel vid rekrytering av personal. Vad gäller den enskilda förskolesektorns närmare 1 900 huvudmän deltog de under den studerade tidsperioden, med några få undantag, inte alls i dessa nationellt syftande insatser. Olika logiker styr huvudmännens satsningar på samverkan, med konsekvenser för ett sammanhållet utbildningsystem.

Styrdokument: Skollag, läroplan, företagens vision och koncept?

Läroplanen har innehaft en mycket stark ställning i förskolan. Den är ett levande dokument, vars mål och syften genomsyrat förskollärarytbildningarna. Det tydliggörs på många hemsidor i undersökningsmaterialet. Detta gäller särskilt idédrivna förskolor och den grupp av vinstdrivna, som har längre bakgrund som förskola. Enskilda huvudmän och fristående förskolor etablerade under senare år uttrycker en svagare relation till förskolans styrdokument i sin kommunikation om verksamheterna. Där är det de egna koncepten, företagens vision, som anges vara den sammanhållande styrningen. Med detta synliggörs också en pågående förändring av kvalitetsbegreppen.

Ett försvagat barnperspektiv

I de vinstdrivande förskolornas kommunikation framkommer en förskjutning från en förskola styrd av en idé, en ambition, av vad man vill med barnet, till ett vuxenorienterat fokus. Barnets behov, ”för barnets skull” som framhållits över decennier, är inte längre det som står i centrum i denna typ av kommunikation, i dessa texter. ”Barnets århundrade”,¹⁰⁷ där barnets behov och barnets rättigheter ställdes i centrum som grund för verksamheterna och anledningarna till en utbyggd förskola av hög kvalitet har fått ge utrymme till kunden. Kundens/vårdnadshavarens behov och rättigheter kommer i förgrunden och kundens kvalitetsbedömning av verksamheten.

Detta förhållningssätt illustreras av de vinstdrivna bolagen, då varan, motsvarande omsorg, utbildning och eventuella övriga föräldratjänster beskrivs. Förskola blir en del av en erbjuden välfärdsservice, i en väl utformad paketering. Sammanhängande med detta är förändrade kvalitetsbegrepp och grunder för bedömning av förskolans kvalitet.

Nya och motsägelsefulla kvalitetsbegrepp?

Förskolans kvalitet representeras i kommunikationen på hemsidorna genom vårdnadshavarens bedömning av verksamheten, framför allt hos de vinstdrivna bolagens förskolor. Detta skiljer sig mycket litet från annan varuförsäljning. Citering av kundernas bedömningar av varan utgör en central del i marknadsföringen, oavsett vara.

---

¹⁰⁷ Ellen Key (1900). Barnets århundrade.

Detta mått på kvalitet i en skolform innebär ett begränsat perspektiv. Det motsvarar det vårdnadshavaren kan uppfatta. I materialet synliggörs tendens till kvalitet på marknadsgrund, som motsvarar ett kvalitetsindex med utifrånperspektiv. Detta illustreras framför allt hos de nyare förskole- skolaktörer i den vinstdrivna verksamheten, vilka också ofta har sin bakgrund i många olika branscher.¹⁰⁸ Vårdnadshavaren ges en påtagligt stark position i den marknadsiserade skolorganisationen.

Den unika svenska förskolan

Svensk förskola har framhållits vara unik i internationell jämförelse. Den representerade en tidigt utbyggd läroplans- och professionsstyrd heltidsverksamhet för barn mellan 1-6 år, som kombinerade utbildning och omsorg till en mycket låg kostnad. Detta väckte ett stort intresse. Sverige erbjöd en modell, framlyft av OECD, som kunde motiveras både av utbildnings-, arbetsmarknads- och jämställdhetsskäl.

Det unika med den nu aktuella svenska förskolan representerar dock ett helt nytt kapitel i förskolehistorien. Den svenska modellen innefattar nu en offentligt finansierad privat ägd vinstdriven verksamhet. Den är tydligast illustrerad hos de kommuner i materialet, som har de största andelarna enskilda huvudmän. Detta är också kommunerna med de allra bästa socio-ekonomiska förhållandena.

De vinstdrivna aktiebolagen dominerar den fristående sektorn med ca 65 % av förskolebarnen, och har omformat förskolesektorn. De har etablerat förskolemarknader dels med nya förskolor, dels genom uppköp av redan existerande välfungerande förskolor med en stabil kundkrets. Denna modell har möjliggjorts av fri etableringsrätt och en generös offentlig ekonomi, genom en skattefinansiering av privat ägande med vinstutdelning. Detta är unikt för Sverige.

Skolformen kräver sin lärare

Den år 2025 år reviderade läroplanen för förskolan anger att förskolan ska vara en plats som erbjuder en trygg, rolig och lärorik miljö. Den ska främja alla barns utveckling och lärande. Den ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa. Utbildningen i förskolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och lägga grunden för ett livslångt lärande. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. ...I utbildningen ingår undervisning./ ../ Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande.¹⁰⁹

Så långt skolformen förskola, vars varumärke kräver både sin utbildade lärare och sin utbildade barnskötare.

---

¹⁰⁸ Tallberg Broman, I. & Vallberg Roth A.-C. "Kvalitetsbegreppets ursprung och utveckling hos förskolesektorns kommunala och enskilda huvudmän - mellan marknadsgrund och vetenskaplig grund" (kommande).

¹⁰⁹ <https://www.skolverket.se/getFile?file=13295> Hämtad 260326

Referenslista

- Andersson, E. (2026). *Frihetens rumsliga villkor: förskolans miljö som en styrningsteknologi*. Malmö universitet.
- Alm Fjellborg, A. & Forsberg, H. (2023): Even in preschools: Analysing the preschool and neighbourhood segregation gap in Swedish municipalities. *European Sociological Review* 39(5), 677–691.
- Barnkonventionen (1989). *FN:s konvention om barnets rättigheter*.
- Dir. 2024:113. *En likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola*. Utbildningsdepartementet.
- Dir 2025:102. *Tilläggsdirektiv till Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola (U 2024:04)*.
- Edmark, K., & Person, L. (2026). *Kan förskolepersonal byta upp sig? Skillnader i lön och hälsoutfall mellan utförare*. IFAU.
- Eidevald, C. (2025). *Rätt start i livet – så lyfter vi svensk förskola*. Svenskt Näringsliv.
- Eidevald, C., Engdahl, I., Pramling Samuelsson, I. & Tallberg Broman, I. (2019). Upprop för en likvärdig och hållbar förskola. *Dagens Samhälle*.
- FOI (2023). *Utländska investeringar och ägande i svensk grund- och gymnasieskola*. Försvarets forskningsinstitut.
- Halldén, Gunilla (red) (2009). *Naturen som symbol för den goda barndomen*. Carlssons bokförlag.
- Haugset, A. S., & Finne, H. (2024/2023). Quality collaboration networks in ECEC: Isomorphic pressures and reduced variation between public and private providers. *Education Inquiry*. 15(1). 85-103.
- Henrekson, E. (2023). *Exception in the Swedish School System: Exploring the Conditions Facing Secular and Confessional Nonprofit Schools*. Stockholm: Marie Cederschiöld University.
- Håkansson, J. & Sundberg, D. (2020). *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Natur & Kultur.
- Idéburna Skolor Riksförbund & Sveriges lärare (2026). *Friskolors drivkraft: samhällsvinst eller företagsvinst?*
- Key, E. (1900). *Barnets århundrade*.
- Klingvall, M-I. & Pramling Samuelsson, I. (2022). *Den moderna förskolan*. Liber.
- Kommunal (2025). *Bäst i test? En jämförelse av löner, anställningsvillkor och kvalitet i privat och kommunalt driven förskola*.
- Larsson, E. & Westberg, J. (2022): *Den svenska förskolemarknadens födelse: Från Lex Pysslingen till barnomsorgspong*. Uppsala: Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- Lindgren, A. ”Det är inte en mänsklig rättighet at få driva förskola”. *Dagens Samhälle*.
- Myrdal, G. & Myrdal A. (1934). *Kris i befolkningsfrågan*.
- Persson, S. (2015). *Likvärdighet i en förskola för alla barn: Innebörder och indikationer*. Vetenskapsrådet.
- Persson, S. (2020). *Hur likvärdig är svensk förskola?* I Gunnar Åsén, red: Vad säger forskningen om svensk förskola? s 92–113. Liber.
- Persson, S. & Tallberg Broman, I. (2019). *Dilemma i förskollärares uppdrag*. Malmö: Malmö Stad & Malmö universitet.

- Riksrevisionen (2025). *Likvärdighet i förskola – statens stöd, uppföljning och tillsyn*. (RiR 2025:15).
- Ringarp, J. (2017). *25 år av skolreformer: Vittnesseminarium om skolans kommunalisering och friskolereformen*. Södertörns Högskola.
- SFS 2010:800. *Skollagen*. Utbildningsdepartementet.
- Skolinspektionen (2025). *Kommunernas ägar- och ledningsprövning av enskilda huvudmän i förskolan. Prövning av insikt lämplighet och ekonomiska förutsättningar*. Rapport 2025:18.
- Skolverket (2025a). *Enskilda huvudmän i förskolan*. Rapport 2020:9.
- Skolverket (2025b). *Läroplan för förskolan*. Lpfö 18 reviderad 2025.
- Skolverket (2026). *Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2026*. Rapport 2026:5.
- SOU 1972:26. *Förskolan*. (Del 1). Socialdepartementet.
- SOU 2006:75. *Jämställd förskola – om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete*. Utbildningsdepartementet.
- SOU 2025:37. *Skärpta villkor för friskolesektorn*. Utbildningsdepartementet.
- Tallberg Broman, I. (2025). *Om privata aktörer, fristående förskolor och vinstdrivande koncerner i ett nationellt och lokalt Malmöperspektiv*. Jämlik Skola.
- Tallberg Broman, I. & Vallberg Roth, A.,-C. (2025): Förskolesektorn, FoU- program och ULF-projekt utifrån den didaktiska vem-frågan. *Utbildning & Demokrati*, 34 (1), 125-158.
- Tallberg Broman, I. & Vallberg Roth A.,-C. ”Kvalitetsbegreppets ursprung och utveckling hos förskolesektorns kommunala och enskilda huvudmän - mellan marknadsgrund och vetenskaplig grund” (kommande).
- Utbildningsdepartementet (2024). *Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola* (SOU 2024:04).
- Williams, P., Sheridan, S. & Pramling Samuelsson I. (2019): A Perspective of Group Size on Children’s Conditions for Wellbeing, Learning and Development in Preschool. *Scandinavian Journal of Educational Research* 63(5), 696-711.

Bilaga 1. Kommuner där inga barn går i fristående förskolor: 0 % (medel 15 %)

Kommun ¹¹⁰	Skattekraft i kommunen Riket: 262 711 ¹¹¹	Invånare 25-64 år, andel (%) med eftergymnasial utbildning. Alla kommuner: 37 % ¹¹²	Politiskt styre: Det parti som har ordförandepost.
Aneby	227 106	35	C
Arvidsjaur	243 889	28	S
Bollebygd	261 662	41	M
Boxholm	231 492	30	S
Bromölla	225 887	31	M
Dals Ed	210 124	29	C
Degerfors	224 586	25	S
Dorotea	227 078	24	S
Eda	196 988	23	M
Essunga	218 410	28	KD
Gullspång	210 042	25	M
Hofors	233 024	26	M
Jokkmokk	254 612	34	FJK
Katrineholm	222 212	33	M
Kungsör	227 792	33	S
Laxå	221 900	26	S
Lekeberg	242 132	38	M
Ljusmarsberg	208 229	23	S
Lycksele	229 586	38	S
Malung Sälen	233 448	28	S
Markaryd	219 980	27	KD
Mellerud	205 651	30	M
Norsjö	224 445	28	S
Olofström	227 568	30	S
Robertsfors	230 844	34	S
Skinnskatteberg	227 792	28	SD
Smedjebacken	248 045	30	S
Sotenäs	272 798	34	S
Storfors	230 781	24	S
Storuman	225 544	32	S
Säter	223 453	36	S
Tierp	229 183	30	C
Tingsryd	214 005	29	M
Töreboda	231 757	30	M
Ydre	224 929	34	C
Änge	234 685	27	S
Åsele	210 260	30	S
Älvdalen	216 009	25	S
Älvsbyn	236 970	27	M
Östhammar	245 967	28	M

¹¹⁰ [https://kolada.se/verktyg/fri-sokning/?kpis=148832&years=30202,30201,30200&municipals=146551&rows=municipal,kpi&visualization=](https://kolada.se/verktyg/fri-sokning/?kpis=148832&years=30202,30201,30200&municipals=146551&rows=municipal,kpi&visualization=Hämtad 260215)
Hämtad 260215

¹¹¹ https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__OE__OE0101/SkatteKraft/table/tableViewLayout1/SCB hämtad 260209

¹¹² <https://www.kolada.se/verktyg/fri-sokning/?kpis=62747&years=30202,30201,30200&municipals=2328,16732,146551&rows=municipal,kpi&visualization=&focus=16732>

Invånare 25-65 år med eftergymnasial utbildning. Dessa länkar som anges här gäller alla tabeller vad avser dessa faktorer. Hämtad 260209
